

ERDŐSZENTGYÖRGYI FIGYELŐ

Kulturális és közéleti lap

XVIII. évfolyam

I. (176.) szám

2019. január-február

Ára 2 lej

A központi park télen (Fotó: Tar András)

► Szabó T. Anna

Február

*Halod, hogy pendül az ég? Jön a szél!
Zsendül a földben a nedv, fut a vér,
bizsereg a magban a lomb meg a fény –
túl vagyunk lassan a tél nehezen.*

*Olvad a hó, fenn fordul a nap,
kiböködi a hideg csillagokat,
döccen a vén Föld rossz kerekén –
túl vagyunk mégis a tél nehezen.*

*Jaj, milyen évszak! Hosszú, sötét.
Óvtuk az otthon csöpp melegét.
Biccen az új ág, zsenge remény:
túl vagyunk, úgy-e, a tél nehezen?*

*Jön, jön a szél, friss föld szaga száll,
létre gyötörte magát a halál,
nincs lehetetlen, van te meg én –
túl vagyunk, látod, a tél nehezen.*

A szeretetről

► Sebestyén Péter

Farsang farkán, a Házasság Hetének végén történeteket olvasok. Épp Bruno Ferrero van soron. Beleolvasztva mindennapjaimba továbbpörgetem esszenciájukat, és meglepő következtetések, tanulságok szűrődnek le belőlük. Adva van egy család, két házastárs, vagy egy hivatásszerűen „összezárt” közösség, esetleg „csak” egy sima párkapcsolat, ahol évek telnek el együtt, egymásra utalva a közös fedél alatt. Már azt hinnénk, ki-(meg)ismertük egymás rigolyáit, kipuhítottuk egymás természetét, hazulról hozott szokásait ismerjük, és megtanultunk elnézőnek lenni iránta.

A kölcsönös bizalom, a megbocsátás, az „egyfelé húzzuk a szekeret”-elv összecsiszolt, mert együtt könnyebb a család terhet cipelni, így több az örömünk, a bánat megosztható, a fájdalom elviselhetőbb, szeretni kötelesség és egyébként is: így szép ez az életre szóló kaland. Közben évek, évtizedek telnek el, és a (meg) szokás hatalma is nagy úr lesz, a figyelem is csökken, kialakul a „nekem jó így” érzés, rutinossá válnak a mozdulatok, gesztusok, már egy pillantásból értjük egymást, minek változtatni, vagy erőltetni a változást, főleg ma-

Tavasza várva (Forrás Internet)

gunkon. Hisz a másik így is elfogad, jó ő úgy is nekünk, ahogy van. És el kell jönnie jobb

esetben az ezüstlakodalomnak vagy a boldogá avatásnak, nemritkán pedig a mennykőnek kell belecspánia, hogy észrevegyük: a szeretett társam egy titok. És nekem eszem ágában sem volt megfejteni őt. Még csak meg sem próbáltam. Talán egy nem várt helyzet, fájdalmas élmény deríti ki: bizony mekkora hős, szent mellett éltük ki a magunk laza természetességét, jöttányit sem mozdítva, hogy talán neki is könnyebb legyen. Mekkora türelem kellett neki hozzám, fel sem fogni ép ésszel.

Pedig sokszor elég lenne egy zsebkendőnyi figyelem, beleérzés, vagy a másik által nyújtott tükör, hogy észrevegyük magunkat, és jobban szeressünk.(...)

Mennyi titok van még a másikban: testvér, rokon, barát, házastárs, munkatárs, – amire nem lertünk rá. Legyünk kíváncsiak, mi rejtezik még benne. Ne szokjuk meg a jót. Legyen az inkább ajándék. Legyen bennünk készség a gyermeki rácsodálkozásra, a folytonos meglepődésre. Megfordíthatjuk az ellenérzések irányát is: még jobban szerethetjük őt. Tehetünk azért, hogy előcsalogassuk belőle a rejtett jót. Feltörve a héjat, meg fogunk lepődni. Magunkon is. Érdemes hát keresni, megnyílni előtte, lehetőleg még most, mielőtt sirba vinné titkait. Hálásabbak leszünk.

Ady Endre fogadott fia

Ady Endre 1919. január 27-én halt meg a budapesti Liget Szanatóriumban. Már régóta meglévő számtalan betegségéhez még a spanyolnáthát is elkapta. Az előző hónapokban többször esett át tüdőgyulladásra. Aki legközelebb állt a szívéhez, az édesanyja – ahogy ő szólította, az Ides – nem lehetett vele. Az akkori közlekedési viszonyok miatt a temetésre sem tudtak feljönni. Édesanyja 18 évig, egészen haláláig vádolta magát, amiért nem érezte meg, hogy fia mellett kellett volna lennie, mert annyira beteg. „Akár gyalog elindultam volna – mondta számtalanszor –, csak hogy vele lehessenek. Meg kellett volna éreznem, hogy most nem úgy beteg, mint máskor.”

Ezekben a nehéz napokban viszont mellette volt titkára, az akkor 24 éves Steinfeld Nándor, akihez baráti, majdnem rokoni kapcsolat fűzte. Ady fogadott fiaként bánt vele. Ő volt a titkára, bizalmasa, akit leveleiben fiának szólított: „Isten veled édes fiacskám. Öllelek Adyd” „Öllelek, drága fiam, apád, Bandi.” „Csókollak Ady apád”. A titkár pedig hasonlóképpen viszonozta: „Drága jó Apám, Bandikám!”

Megismerkedésükről, barátságukról Ady Lajos könyvében így ír:

„1912–1916-ban a Dorottya utcai Magyar Király az állandó hotelje. A Nándor fiúnak az édesanyja bérelte a hotelhez tartozó vendéglőt. Innen eredt az ismeretség, mégpedig akként, hogy a Léda-korszak lezárultával az

addig ritkábban érkező női levelek hihetetlenül megsaporodtak.

Az egyre gyűlő, s választ, autogramot, fényképet, találkozást sürgető levelek egy részére pedig mégiscsak választolni kellett. Erre a munkára vállalkozott az akkor 18 éves, naiv Ady-rajongó Nándor fiú, s lassanként

a Bandi levelezésének intézése mellett minden fontos természetű ügy (pénzügyek, hitelezők) gondozása is az ő tiszte. Így lett a Nándor fiú „titkárrá”, s vitte e tiszte 4-5 éven át szívesen és buzgósággal, anyagi ellenérték nélkül.”

Böloni György így ír róla: „A titkár Steinfeld Nándor, Ady hűséges ifjú embere, aki a kereskedelmi akadémia padjairól cseppent Ady körébe... Nándor szolgálatra kész gyermek, így lesz „titkár” fizetség nélkül. Büszke a pozíciójára, és bejut Ady társaságába.”

Nándor komoly szerepe volt abban, hogy a fiatal írók Adyhoz küldött bemutatkozó írásait előválogassa, ajánlja, és megbeszélje a költővel. Illés Béla író 1965-ben a Kortárs című folyóiratban közölt visszaemlékezéseiben elmeséli, hogyan sikerült találkoznia Adyval, 1915 októberében Nándornak köszönhetően: „Nándor különös szerepet játszott közöttünk.(...) Ő jelentette a mi számunkra Adyt, nem a költőt, hanem az ifjú írók támogatóját. Ő vitte el a kéziratainkat Adyhoz, és ha valami megtetszett Adynak, az ifjú szerzőnek jövéje volt.(...) Hogy mi volt a tehetség titka, azt nem tudtam, de Ady tudta. Egy pár sor után döntött: igen vagy nem. [...]Pontosan lemérhettük Steinfeld Nándor magatartását, hogy mi ezekről Ady véleménye.” „Alighogy bementünk a New Yorkba, szinte belebotlottunk Ady Endrébe.

– Gyere Béla, bemutatlak Bandinak.Én kétségbeesetten tiltakoztam. Nándor kézen fogott és szinte odavonszolt Adyhoz. Megkezdődött irodalmi életem. Adyval egy asztalnál ülni, beszélgetni Adyval, ajánlólevelet kapni Adytól – nem tudom elmondani, hogy ez mit jelentett. Nagyon nagy esemény volt, és talán nem is túlzok, vagy legalábbis nem nagyon, amikor azt mondom, hogy ettől a naptól kezdődik az igazi életem.”

Ady utolsó napjairól Steinfeld Nándor felesége, Aliz visszaemlékezésében így számol be:

„Utolsó találkozás Adyval

... Csucsaról visszafelé a vonat fűtetlen volt, emiatt az út tovább is tartott, és akkor fázt meg. Lázas lett és nagyon legyengült. Már súlyos beteg volt, mikor megkérte Nándort, hogy ne szóljon senkinek, főleg ne a családjának, de még a barátoknak sem, és titokban szöktesse meg haza Érmindszentre, az Édeshez. Menjen fel a Károlyi-kormány egyik miniszteréhez, és kérjen részére egy külön vagon, s vigye el őt, hogy senki ne tudjon róla. Nándor figyelmeztette, hogy otthon nem lesz megfelelő ápolása, mert nincsenek olyan orvosok és orvosságok, de ő mindenáron menekülni akart, és Nándor vitte is volna, ha betegsége csak kissé is javul. Nándor és én felmentünk dr. Engel professzorhoz, aki Adyt kezelte, és Nándor érdeklődött, vajon nem a régi betegsége újult-e ki Adynak. A professzor véleménye az volt, hogy a régi betegségéből ki tudnák gyógyítani, de sajnos a spanyoljárvány tüdejét támadta meg és szervezete nagyon legyengült.[...] Délután szörnyű jelenetek voltak tanúja Nándi, ami Csinszka és Ady Lajos közt folyt le. Későn és rettenetesen feldúlva jött haza azzal, hogy ő mégis felmegy a minisztériumba, vagonot kérni, és ha csak egy lehetőség van, viszi anyjához Bandit. Csinszka nem volt hajlandó Adyt zárt intézetbe adni, mint Ady Lajos kívánta,(...) Bandi meghallotta Nándor hangját, behívta magához és zokogva kérte: „Nándor fiacskám, ugye nem zárt, ugye nem zárt?”, és szorongatta Nándor kezét.(...) Nándor nagy nehezen megnyugtatta, és mikor Lajosék elmentek, Csinszkat Ady ágyánál megeskette, hogy nem egyezik bele, hogy zárt sanatóriumba vigyék, amit Csinszka be is tartott. Ady feltétlenül bízott Nándorban, aki megmagyarázta, hogy ez jogilag is lehetetlen, mert az öccse nem intézkedhet ilyen irányban. Mikor később be kellett vinni a Jakab sanatóriumba, már nyugodtan ment orvosával és Török Károlyval (Csinszka nagybátyjával). Nándor utánuk ment, és megkérte dr. Jakabot, a sanatórium igazgató-főorvosát, akit Bandi szeretett és ismert, hogy naponta többször nézzen be hozzá megnyugtatóul. A sanatóriumba csak Csinszka mehetett be látogatni (...), s az ő lakásán hallgatták meg a nagyon aggódó barátok a drága beteg állapotáról

Ady és „fogadott fia”

szóló híreket. Az orvosok biztatták a barátokat, ha lemegy a nagy láz, majd lehet látogatni. Egy este Nándor azt mondta: „Akármilyen lesz, én ki-megyek a sanatóriumba, nekem látnom kell Bandit.” Vele mentem természetesen, és Nándor olyan erőszakosan követelte, hogy beengedjék, a főorvos azt mondta: „Menjete be hozzá, ez azt hiszem, jót tesz neki, mert folyton az ajtót nézi.” Bandi ült egy nagy fotelban, ránézett Nándorra: „Tudtam, hogy jössz, mondta, mert már nagyon vártalak.” Ápolónője volt mellette, Bandi suttogva mondott valamit Nándornak, de én sohasem tudtam meg, hogy mit. Gyönyörű kezei a karfán nyugodtak, s azt mondta nekem: „Simogass!” Alig tudtam a könnyeimet visszatartani. Nándor azt mondta: „Már megyünk is”, de Bandi marasztalt, hogy az orvos majd bejön értünk. Ady kérte a főorvost, hogy Nándort engedjék be naponta hozzá. „Te mindég bejöhetsz” – mondta a főorvos, mire Bandi mosolygott. Így láttam utoljára Ady Endrét, Bandit. Pár nap múlva jött Nándorért Török Károly: Ady meghalt, s Csinszka kéri, menjen ki hozzá később. A főorvos azt mondta: Csöndesen elaludt”. (...) Adynéhoz mentünk. Bandi szobájába bezárkóztott Nándor és Móricz Zsigmond, sírtak és zokogtak. Siratták a drága barátot. Aztán mentek Adyt öltöztetni. Különös öltöztetés volt. Nándor adta az ingét, Zsiga bácsi a nyakkendőjét adta rá, szegény szívére a Csinszka arcképét Török Károly tette, és hárman adták rá sötét, elegáns ruháját. Idegent nem engedtek hozzányúlni.”

A költőt Budapesten kísérték utolsó útjára, a temetés napja, 1919. január 29. gyásznap volt, a közintézmények zömében munkaszüneti napot tartottak, az iskolák bezártak.

Ady Endre temetése

Csorba Géza szobrászművész (az Ady-síremlék készítője) a temetésre való visszaemlékezésében olvasható a következő részlet: „A koporsót leemelték. – A halhatatlan életre emelkedett költő útjára indult, az embersűrűn át – Arany szobra alatt – gyászhintón: a Kerepesi temetőbe. Ez az út – közvetlen, igaz hódolata volt a népnek. – A sorfalak megbomlottak. A menet áradattá dagadva, lassan hömpölygött a halotti kocsijának nyomában. Őrség, hivatalosság nem kísérte

a költőt. Névtelen emberek közelítették meg a koporsóját, megsimogatták azt – majd elmentek, másoknak adván által helyüket. A költőnek, ki életében dühödöt öklöket láthatott csak – most cirógatásban volt része. A törpék és gonoszak szidalmi elnémultak. Azután bevonult a csend pantheonjába, Jókai szomszédságába.”

(Forrás: Nagy Angéla: 100 ADY-k. Irodalmi Jelen. 2019. január 27.)

Levél a mennyországba - Ady Endrének

► Rippl-Rónai József

Édes Bandikám!

Úgy szeretnék én is írni tudni, mert érzem, hogy akkor én írnám a legszebbet, hogy az én kedves, legjobb barátom, Bandi, megtudja odafenn, hogy még jobban szeretem, mint ahogy mutattam ideleln.

Soha imponálóbb, mélyebb, mokányabb szívű és lelkű embert Nálad nem ismertem. Soha őszintébbnek, igazabbnak hozzám senkit nem éreztem. Amit mondott a nagy vastagnyelvű szád, azt bizonyította álmos, nagy, fekete szemed még inkább. Tisztelettel kellett Rád tekintenem. Tisztelettel kellett minden szavamot Hozzád intéznem. Éreztem mindig, hogy ritkán szabad tréfálnom úgy, ahogy másokkal szoktam tenni. Egymáshoz való tiszteletünkönél csak lelki vonzódásunk, szeretetünk lehetett nagyobb méretű - végtelenebb.

Veled vagyok édes Bandim, él bennem minden szavad, verseid pedig egész valómat betöltik. Ki hitte volna, hogy Te, nagy férfi, erős ember, halhatatlan, ily gyorsan parirozni fogsz a sovány halálnak. Szervusz, drága Bandim! Nézz le olykor és láss meg bennünket!

Jóskád

(Nyugat, 1919. 4–5. szám)

Rippl-Rónai József nemrég megtalált Ady-portréja

► Böszörményi Zoltán

El nem küldött levél Ady Endrének

(Részlet)

Fürödtél fűben, fürödtél csókban,
fürdesz ebben a rettenetes nagy elmúlásban.
Senki sem keres, senki sem kiált utánad
Zilahon, egykori iskoládban.
Magyar gyerek kacagása
többé nem visszhangzik az udvaron.
Mi lett, mondd, mi lett a Hadak Útján
a vörös jelekből?

Ma darabokban az ország,
melynek a proletár fiú versét írtad,
forognak apáink,
forognak sírjukban.
De te aludj, mi majd letérdelünk előtted.
Legyen álmod könnyű,
áldott legyen csillag-sorsú versed!

2019. január. 27.

Málnási Ferenc verselemzése

A száz éve elhunyt Ady Endre, a modern magyar líra megteremtője, egykori diákéveire, a múltra emlékezve, de a jövőbe tekintve tanácsolta:

„Föl, föl, fiúk, csak semmi félelem.
Bár zord a harc, megéri a világ,
Ha az ember az marad, ami volt:
Nemes, küzdő, szabadlelkű diák.”

Ady Endre Balassa József felkérésére írta a verset hajdani iskolájának, a zilahi középiskolának az 1914. évi Diák-naptárába. Egy év múlva a diákok és kortársak már olvashatták az Ifjú szívekben élek újabb bátorító sorait, valamint az 1908-ban írt a Vén diák üdvözlő címmű, Kincs Gyula tanárának, az ősi schola főmagiszterének küldött vallomását.

Az Üzenet egykori iskolámba című költeményt 10, háromsoros szakasz alkotja. Az emlékező költő felnevelő iskolájának dicséretét fogalmazta meg, ez teremti meg a szövegköhéziót.

A szöveg tartalmi-logikai kapcsolatát alás mellérendelő viszonyban álló mondatok alkotják. Bennük az emlékező költői alaphelyzetet a birtokos személyjeles (-ragos) szavak teremtik meg (helyére, megéri, marad) szintén ezt az emlékező alaphelyzetet erősítik fel. A költő emlékeit, a megélt történéseket a határozott névelős szavak hozzák közelebb az olvasóhoz (a jókedv-förgeteg, a döbbsent némaság, az Élet csörtetett, az eljött élet-csaták között, az erőt, az embert, az elbocsátó iskolapadok, a harc). A grammatikai kapcsolatok mellett a jelentéstani elemek is segítik az emlékező alaphelyzetet, mint pl. az Élet, június főnevek, vagy a föl igekötő ismétlése. A jelenből a múltba, illetve a jövőbe tekintő költő ellentétekkel teszi szemléletessé érzéseit, illetve a jelen diákságának szóló biztatását (június volt - június van, gyertek - pusztuljatok, ujjongtunk - elcsitult a jókedv-förgeteg - döbbsent némaság, vén diák - mindig újakat, zord a harc - megéri a világ). Az érzelmi telítettséget a felsorolások is fokozzák (a művészi jelzős főnevek: komoly nagy fény, hős férfiú-szerep, döbbsent némaság; igék és főnévi igenevek: ujjongtunk, gyertek, pusztuljatok, elcsitult, tápláld, szeretni, küzdeni). A vers kulcsszavai: iskola, június volt, Élet, június van. Ugyancsak jelentéstani elem a költemény címe, amely témaegnevező, utal a szövegre.

Az Üzenet egykori iskolámba valóságos és elképzelt világképek ötvözte, amelyhez a felnőtt olvasó a saját világképét kapcsolhatja, mivel - akárcsak a költő -, már túl van az iskolás éveken, de az iskolások is kapcsolódhatnak, hiszen ők még a „bilincses iskolák padjai”-ban képzelik el, várják az élet „szabad mellű örömeit”. Stílusértékű a versben az Élet szó nagybetűs szimbóluma. A vers pozitív jelentésű szavainak sorát a csörtetett, élet-csa-

➤ Ady Endre

Üzenet egykori iskolámba

*Június volt s ujjongtunk, nincs tovább,
Most gyertek szabad mellű örömök
S pusztuljatok bilincses iskolák.*

*De elcsitult a jókedv-förgeteg
S helyére ült a döbbsent némaság:
Köröttünk már az Élet csörtetett.*

*Óh, ifjui, szent megijózanodás,
Komoly, nagy fény, hős férfiú-szerep,
Emléketek ma is milyen csodás.*

*Hős harc az Élet és megélni szép,
Ha hozzáedzik tüzes szív-kohók
Ifjú vitézlők lengeteg szívét.*

*Ha élet zengi be az iskolát,
Az élet is derűs iskola lesz.
S szent frigyüket így folytatják tovább.*

*Én iskolám, köszönöm most neked,
Hogy az eljött élet-csaták között
Volt mindig hozzám víg üzeneted.*

*Tápláld tovább bennem az erőt,
Szeretni az embert és küzdeni
S hűn állni meg Isten s ember előtt.*

*Június van s nagyon magam vagyok
S kísértének élt éltem árnyai
S az elbocsátó iskolapadok.*

*S én, vén diák, szívem fölemelem
S így üdvözlöm a mindig újakat:
Föl, föl, fiúk, csak semmi félelem.*

*Bár zord a harc, megéri a világ,
Ha az ember az marad, ami volt:
Nemes, küzdő, szabadlelkű diák.*

halmozásával emlékezik a diákélet, a fiatalság nagy tetteket, világmegváltó eszméket valló és vállaló ifjú hitére (ifjú, szent, komoly, nagy fény, hős férfiú-szerep, szabad mellű örömök, jókedv-förgeteg, küzdeni és hűn állni meg, nemes, küzdő, szabadlelkű). A vers jelentéstani elemei között fontos szerepük van a nem szokványos összetett szavaknak is (jókedv-förgeteg, férfiú-szerep, hozzáedzik, szív-kohók, élet-csaták, iskola-padok, szabadlelkű). A vers igéi cselekvést, történést kifejező szerepükkel az emlékezőt, a vallomást, illetve a mindenkori fiataloknak szóló biztatást fogalmazzák meg. Az emlékező alaphelyzet képszerűséget a művészi jelzős szerkezetek biztosítják (szabad mellű örömök, bilincses iskolák, döbbsent némaság, szent megijózanodás, tüzes szív-kohók, derűs iskola, víg üzeneted, élt éltem, elbocsátó iskolapadok, vén diák, nemes, küzdő, szabadlelkű diák). A szóképek, metaforák, megszemélyesítések, szimbólumok szerepe is ez (metaforák: bilincses iskolák, tüzes szív-kohók, élet-csaták; megszemélyesítések pusztuljatok bilincses iskolák, elcsitult a jókedv-förgeteg, helyére ült a döbbsent némaság, az Élet csörtetett, élet zengi be az iskolát, én iskolám... volt mindig hozzám víg üzeneted, tápláld bennem az erőt, kísértének élt éltem árnyai). A június volt,... június van metonimiák az iskolai év végét jelentik az olvasó számára. A vers szimbólumai: az Élet csörtetett, és a hős harc az élet szó szerkezetek.

A szövegben a kijelentő mondatok vannak túlsúlyban, de a költő-véndiák érzelmeli visszaemlékezése és biztatása nyomán közelítenek a felkiáltó mondatokhoz. Az első szakaszban a mondatok párhuzamos szerkesztésűek: *Június volt s ujjongtunk...*, / *Most gyertek szabad mellű örömök / S pusztuljatok bilincses iskolák...* A második szakaszban ellentétes szerkesztésű mondatokat olvashatunk: *De elcsitult a jókedv-förgeteg / S helyére ült a döbbsent némaság: / Köröttünk már az Élet csörtetett.* A harmadik és negyedik szakasz általánosításai újból párhuzamos szerkesztésű mondatokban szólnak meg: *Óh, ifjui, szent megijózanodás, / Komoly, nagy fény, hős férfiú-szerep, / Emléketek ma is milyen csodás. / Hős harc az Élet és megélni szép, / Ha hozzáedzik tüzes szív-kohók / Ifjú vitézlők lengeteg szívét.* És ekkor következik az azóta szállóigévé nemesedett sor: *Ha élet zengi be az iskolát, / Az élet is derűs iskola lesz.* Ennek a hitnek a jegyében köszöni meg Ady az iskolájától kapott víg üzenetét: *Tápláld tovább bennem az erőt, / Szeretni az embert és küzdeni / S hűn állni meg Isten s ember előtt.*

Az első hét szakasz emlékezésére következik a jelenre vonatkozó ellentét: *Június van s nagyon magam vagyok / S kísértének élt éltem árnyai / S az elbocsátó iskola-padok...*, és ebben a múlt árnyai által kísértő magányosságban mégis biztató szavakkal fordul az életbe lépő fiatalokhoz...

Magyartanárként, diákjaim nevében is mondhatom, az elmúlt száz esztendő is bizonyítja, Ady jóslata bevált: *Ifjú szívekben élek s mindig tovább... / Lyányok s ifjak szívei védenek... / Örök virágzás sorsa már az enyém...*

ták, kísértének, zord a harc negatív jelentésű és hangzású szavak szakítják meg. A szöveg szavainak szótári jelentésére ráépül a szövegösszefüggésből adódó, érzelmi-hangulati többletjelentés, hiszen a költő hajdani iskolájára emlékezik, vén diákként üzen volt iskolája jelenbeli, azaz 1914-ben végzős diákjainak. Hasonló vagy éppen azonos jelentésű szavak

Dragomán György – Szabó T. Anna

A szerelem folyton lobogó láng

SZERELEM ÉS IDŐ

► *Dragomán György*

Kitaláljuk magunknak az ideális partnert (...) Kitalálhatunk mindent a legapróbb részletig, akár Pygmalion, megálmodhatjuk a magunk hibátlan szobrát, álmaink asszonyát, aki majd egyszerre csak, hipp-hopp ott áll majd előttünk, pont olyan lesz, amilyennek elképzeltük, egészen a legapróbb részletekig, és akkor megöleljük, és boldogok leszünk, mert mi tudjuk, hogy mi a jó nekünk. Vágyakozunk, álmodozunk. Próbálunk úgy tenni, mintha tudhatnánk előre, kit keresünk, mintha katalógusból lehetne kiválasztani őt is, mint a legújabb autómódellet. Próbáljuk elhíttetni magunkkal, hogy pontosan tisztában vagyunk a vágyainkkal, hogy pontosan tudjuk, mi kell nekünk. Próbáljuk racionalizálni a szerelmet. Aztán persze nem sikerül. Az előre elképzelt részletek mind stimmelnek, és mégse működik, egyik-másik megálmodott részlet még idegesít is, mert nem egészen olyan, amilyennek elképzeltük, és akkor egyszerűen semmit sem érzünk, azt meg pláne nem, hogy ő az, megvan, csak őt és senki mást.

A szerelmet lehetetlen ugyanis ésszel megszelídíteni, vágyakat előre elképzelni ugyanúgy nem lehet, ahogy a fájdalmat se. Emlékezni sem az érzésre magára lehet, hanem csak arra, hogy éreztük, és talán arra, hogy hogyan éreztük közben magunkat, de hogy pontosan mit éreztünk, azt nem fogjuk tudni felidézni. Nem tudjuk előre eldönteni, kibe leszünk szerelmesek, és azt sem tudjuk eldönteni, hogy mi fog tetszeni nekünk rajta.

Ha szeretjük, akkor szeretjük, mindenestől, minden ízet és minden porcikáját, és erre az a legjobb bizonyíték, hogy akkor is szeretni fogjuk, ha megváltozik, mert a szerelem nem pillanatnyi állapot, nem felizzó parázs, hanem folyton lobogó láng, nem ártnak neki sem a napok, sem a hónapok, sem a percek, és az sem, hogy változik

a test, és változik a másik ember. Akit huszonöt éve szeretünk, azzal megáll az idő, ugyanazt a kamaszlányt látjuk minden mozdulatában, mint akit annak idején megismertünk, és akibe egészen váratlanul beleszerettünk, és szinte észre se vesszük, hogy közben mennyit és hogyan változott, mert a szerelem túlmutat a testen, őt is és minket is kiemeli a saját testi romlásunkból.

TŰZ ÉS VÍZ

► *Szabó T. Anna*

Ha a gyerekkori, kiskamaszkori ideáljaimra gondolok, mindannyian szóke, ragyogó kék szemű, angyalarcú fiúk voltak. Az első göndör fürtű udvarlóm hét éves koromban odaajándékozta nekem a legnagyobb kincsét, egy rossz öngyújtót. Utána róla álmodtam, a kisfiú galamb képében szállt az ablakomra, úgy turbékolunk együtt; fogalmam sem volt ugyanis, mit szoktak a szerelmesek valójában csinálni. Később egy nyári táborban egy égkék szemű hetedikes búvölt meg egy-két napra. Aztán beleszerelmesedtem egy másik szelíd arcú fiúba, csak azért, mert álomban úrhajós volt, aki felfedezte a földön kívüli életet. Lelkész lett belőle, sokgyerekes, valahol messze. Soha nem beszélgettem vele igazán. Neki is kék szeme volt.

Közben persze ott voltak a nyálzenék extázisai – nem is értem, hogy juthattak el ezek a nyugati trendek a nyolcvanas évek diktatórikus Erdélyébe. Boyband. Hát igen. Ravasz lélekismerő volt, aki kitalálta, hogy kamasznak kinéző férfiak az ártatlanság színe alatt csavarják el a tinilányok fejét. Akárhogy erőlködöm, nem jut eszembe annak a csapatnak a neve, amelyiknek a lemezét – bár a zenéje nem különösebben ragadott meg – sokszor meghallgattam, miközben a borítót bámultam párás szemmel. Három majdnemkisfiú, három gombahajú, csillagpárás szemű szőkeség, lányos ártatlansággal

néztek a kamerába, mint akik kizárólag a lelket akarják megszedíteni. Mint akik mindent meghallgatnak, mindent megértenek, mindent elfogadnak, és szerelmet hazudnak mindenkoron.

Akkor persze már azért volt némi – kizárólag elméleti – fogalmam a testiségről, de a fiúkkal a közelséget mégis valami kedves, dédelgető, ártatlan dolognak képzeltem. A testem mást akart, mint a lelkem – illetve mégis ugyanazt: feloldódni valaki másban, valaki olyanban, aki se nem felnőtt, se nem gyerek, aki örökre megrekedt a két kor határán, aki angyali, ártatlan mindentudással furdik az időtlenség fényességében. Kijózanodás következett utána, szép, tiszta, fájdalmas magány. Tizenöt-tizenhat éves koromban volt időm végiggondolni, hogy ki vagyok, és mit akarok. Közben futólag egy másik szürkéskéék szemű ideál, egy színészpálmánt lengtet át a gondolataimon – gyorsan elmúlt.

És akkor – és akkor megismertem azt a valóságos embert, akivel azóta is élek. Sötét hajú. Sötét szemű. Nem álmos és lagymatag álomherceg. Racionális, tüpontos, vad. Sohasem maszatol, sohasem hazudik, haragos, egyenes, szenvedélyes, okos. Semmi köze a lányálmok bájosan dalolászó, örök mámorban úszó, párás szemű bájgúnáraihoz. Igen, meghallgat, de ő is beszél, és a szava kard. Tűzben élek vele, nem langyos és lágy tengervízben, amilyennek a szerelmet képzeltem. Megtanultam mellette, hogy a szerelem nem könnyed nyári flört, nem a hiúságunk legyezgetése, nem a gyerekkorunk biztonságának automatikus meghosszabbítása, hanem örök egyensúlykeresés hideg és forró, mélység és magasság, vaksötét és vakító fény között. Nekem, aki a felszínen inkább volnék külső formákhoz alkalmazkodó, alakváltó víz, meg kellett tanulnom táplálni és nem eloltani a tüzet. Ha őt nem tudom lehűteni, akkor én leszek sistersgő, forró gőzzé. Hiszen csak együtt vagyunk képesek végigvinni a sínen közös életünk hangos és nehéz, de erős és kitartó mozdonyát.

Az anyanyelv nemzetközi napja – február 21.

► *Kosztolányi Dezső*

„Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkozom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható. Nem külsőséges valami, mint a kabátom, még olyan sem, mint a testem. Mélyen bennem van, vérem csöppjeiben, idegeim dúcában, metafizikai rejtélyként. (Kosztolányi Dezső: *Ábécé a nyelvről és lélekről*)

Ma az ember úgy hányódik

► *Salamon Ernő*

*Ma az ember úgy hányódik, mint a levél a vízen.
Hogy egyhelyben megülhetne, megállhatna? No hiszen...
Búcsúzik attól, amit lát, száll, elhagyja otthonát,
táját, ízes ivóvizét, napos, homokos nyarát.
Ismerek itt minden embert, tudom a dombok nevét,
ismerem a hosszú őszök szépsugarú melegét,
itteni föld nyárja-napját, eső ízű tavaszát,
irgalmatlan teleinek szép kékcskillagú fagyát.
E vidékek szegényeit szavaikkal szólítom,*

*sok súlyos gondjaik tüntét dalaikkal áhítom.
Kísérom az életemben, pártfogóm, igaz tanúm,
örömmömmek eredője, bánatokra jó szavúm:
szép, egyetlen anyanyelvem. Miatta nem megyek el.
Aki elmegy, dadogó lesz, soha már nem énekel.
Ti, örökké névtelenek, szép szakállas őseim,
számlálatlan századokon földbe költözöttjeim,
riadalmas életűek (jól tudom: nem gazdagok!),
köszönöm nektek hogy ide, éppen ide hoztatok!*

► Szabó T. Anna

A reformkori nők

*A férfinak hazája volt,
a nőnek otthona,
a férfié a parlament,
a nőé a szoba,
hová a fáradt férjfő
mint révbe, visszatért,
hol békét, ártatlan derűt
és megnyugvást remélt.*

*De olvastak az ifjú nők
és szólt a zongora,
hömpölygött, mint az áradat,
reform, romantika,
és szabadság és szerelem
úgy összetartozott,
mint a választott férfival
szerelmes asszonyok.*

*A csitrik függönyök mögül
lesték Vasvári Pált,
a Szendrey-lány megszökött,
lapokban publikált,
rokonát, Wesselényijét
imádtá Polika,
és Angliában agitált
Pulszky Terézia –
a márciusi felpeszditett
szűk otthont, tág hazát,
s a reménység a lelkeket
mint bor hatotta át.*

*Csatába ment a katona
a nagy eszmék után,
vele maradt a szerelem,
hátramaradt a lány –
dörgés, villámlás: ágyú, kard,
esőz a honfivér
– s amelyik nő nem menekül,
mit is tehetne? Vár.*

*Az asszonyé a vakremény,
a férfié a tett –
de férfié lesz a remény
és asszonyé a tett:
mert leng a fekete-piros,
a gyász, vér zászlaja,
Világosnál lement a nap,
s tán nem kel fel soha –
veszve szabadság, szerelem,
és harcos ifjai –
a tiprott földből a remény
hogy sarjadhatna ki?*

*Ablaknál áll a feleség,
ajtóban az anya:
és elesettet, bujdosót
mind visszavár – haza.*

Nők 1848-49-ben

A 1848-as forradalomról szóló írások oldalairól férfiarcok néznek az olvasóra, a főkötős nők legfeljebb lelkes ünneplőként vagy hűséges feleségként jelenhetnek meg. Holott a reformkor nemzeti lelkesedése a magyar nőket is magával ragadta, de a kor elvárásai szerint bár a nőknek is ki kell venniük részüket a haza szolgálatából, de otthon, a családban kell helytállniuk, férjeiket hazafias tettekre buzdítani, gyermekeikből jó honfiakat és honleányokat nevelni. Pedig ezt a történelmi sorsfordulónkat asszonyok és lányok a férfiakkal egyenrangú szereplőként formálták, és szép számmal akadtak hőlgyek, akik igencsak kikíváncsoztak e hagyományos női szerepkörből.

Szendrey Júlia, Laborfalvi Róza, Szilágyi Lilla és mások a márciusi ifjak partnereiként rengeteg női támogatót toboroztak a szabadság ügyének, de voltak, akik a tettek vagy akár a harc mezejére léptek, mások sebesülteket ápoltak, menekülteket bújtattak vagy éppen csak csendesen szeretteikért aggódtak. Sokan özvegyekké váltak, mások követték férjüket a kényszerű emigrációba, és soha többé nem tértek vissza hazájukba. Akadt, akire megszégyenítés vagy kemény börtönbüntetés várt. Sokan a tragédiából felocsúdvá talpra álltak, és minden energiájukat a nemzeti emlékezet ébrentartására fordították. De voltak, akik nem feledtek, nem tudtak megbocsájtani a „hóhérnak”, Ferenc Józsefnek.

Ismerkedjünk meg e korszak néhány női sorsával.

Gróf Batthyány Lajosné Zichy Antónia és
Gróf Károlyi Györgyné Zichy Karolina

A reformkor műveltebb asszonyai nagy hatást gyakoroltak férjeikre. Így Gróf Batthyány Lajos miniszterelnök hitvese, Zichy Antónia grófnő tudatosan egyengette férje politikai karrierjét, vagy húga Zichy Karolina, aki férjének, Gróf Károlyi Györgynek a palotáját a politizáló arisztokrata társasági élet egyik központjává tette. Mindketten kulcsszerepet játszottak a főúri társadalom magyar szellemű átalakításában. Szorgalmazták a magyar ruha viselését, báljaikon divatba hozták a magyar táncot, a magyar nyelv használatát szalonképessé tették a társasági életben. Sok más

Reformkori magyar divat

haladó szellemű asszonnal együtt szerepet vállaltak a magyar iparcikkek vásárlását szorgalmazó Védegyelet tevékenységében.

A márciusi ifjak feleségei is szerepet vállaltak a forradalmi eseményekben. Petőfi hitvese, Szendrey Júlia szerepvállalásáról férje naplójából tudunk. A forradalmat megelőző „éj nagy részét ébren töltöttem feleségemmel együtt – írja a költő – bátor lelkesítő imádot kis feleségemmel, ki mindig buzdítólag áll gondolataim, terveim előtt, mint a hadsereg előtt a magasra emelt zászló.” Március 13-án Petőfi a Nemzeti dalt írta, Júlia pedig nemzeti színű főkötőt varrt magának. 1849 áprilisában Júlia egy politikai röpiratban arra szólította fel Magyarországi hölgyeit, hogy küldjék harcba férjeiket, kedveseiket és fiaikat. „Rövid idő múlva vagy egy szabad haza boldog gyermekei, vagy egy meggyilkolt hon szerencsétlen árvái leszünk.” Akkor még nem gondolta, hogy ő maga is ilyen sorsra jut. Petőfi eltűnése után végső kétségbeesésében már az öngyilkosság gondolata foglalkoztatta. Kilátástalan helyzetből végül egy újabb házasságba menekült, de a boldogságot többé nem ismerte.

Petőfiné, Szendrey Júlia és
Jókainé Laborfalvi Róza

Teleki Blanka

Kossuth Zsuzsa

A márciusi forradalom lelkes hangulata házasságot is eredményezett a márciusi ifjak körében. Jókai a forradalom napján, este a Nemzeti Színházban ismerkedett meg *Laborfalvi Rózával*. A színházban Jókai beszédet mondott, Laborfalvi Róza pedig – ki aznap a Bánk bánban Gertrudist alakította – egy nemzeti színű kokárdát tűzött az ifjú író mellére. Ezzel kezdődött szerelmük, s bár mindenki le akarta beszélni Jókait a házasságról, augusztus végén már össze is házasodtak.

A női szabadságjogok elméleti megfogalmazására is sor került 1848-ban. Egy főrangú hölgy, gróf *Teleki Blanka* volt az, aki tudatosan vállalta a független nő szerepét. Előbb reform, aztán emancipáció című cikke 1848. május 7-én Jókai Mór Életképek című lapjában jelent meg. Jókai volt szinte az egyetlen a korszak meghatározó férfiai közül, aki fontosnak tartotta a nőkérdés megtárgyalását. Teleki Blanka kiáltványa nemcsak a nemek közötti egyenjogúság követelésének első magyar dokumentuma, de a hazai arisztokrácia részéről ez képviseli a leginkább republikánus hangot a forradalom idején. A grófnőt főleg az keserítette el, hogy még az új törvények is kiskorúakként kezelték a nőket. „*Gyermekek vagyunk, kiskorúak nemcsak a törvény, hanem a szellem ítélőszéke előtt. Kisserű önérdéktől menekülni még nem tudunk, külsőségekben keressük a szabadságot*” – írta. Cikkében Szendrey Júlia elszántságára is hivatkozott, amikor a férfiak helyett az anyákhöz fordult: „*A forradalom embereket követel. Neveljétek leányaitokat emberekké, nem pedig ephemer, minél hamarabb férjhez adandó lényekké.*” Radikálisan új hang volt, nem is csoda, hogy a férfiak közül senki sem válaszolt rá.

Teleki Blanka grófnő unokahúga volt Brunsvik Teréznek, aki az első magyar óvodákat alapította, az ő nyomdokain haladva a grófnő 1846-ban leánynevelő intézetet nyitott Budapesten, hogy művelt, a magyar nyelv és nemzet iránt elkötelezett úrilányokat neveljen. Az intézetben skatánárok tanítottak. Március 15-én a grófnő maga szavalta el tanítványainak a Nemzeti dalt. Kolléganője, Leöwey Klára pedig rendszeresen kivitte a lányokat a márciusi forradalmat követő népgyűlésekre. Pest kiürítésekor az intézet bezárt. Teleki Blanka Debrecenben és Szegeden pénzzel és élelemmel segítette a sebesülteket. A magyar szellemű oktatásért, forradalmi tartalmú könyvek és képek terjesztéséért, 1848-as politikusok rejtegetéséért 1851. május 13-án letartóztatták a grófnőt, és Klárával együtt a kufsteini várba, a legszigorúbbnak számító „császártoronyba” zárták. Később Laibachba

szállították, ahol cellájában a hőmérséklet a 10 Celsius fokot szinte sohasem haladta meg. A grófnő egészségi állapota teljesen megrendült. 1857-ben általános amnesztiával szabadult, de Magyarországon nem volt maradása, az osztrák titkosrendőrség állandóan zaklatta. Végül Németországba költözött, majd Párizsban, hűgánál érte a halál 1862-ben. A haldokló utolsó szavai közül egyetlen szót lehetett tisztán kivenni: „Magyarország!” Temetésén a francia közélet kiválóságai is tiszteletüket tették, a magyar emigráció képviselőiben pedig Irányi Dániel mondott emlékbeszédet.

A nők a fronton, a háborús körülmények között is megállták a helyüket. *Kossuth Zsuzsannát* bátyja 1849-ben az „összes tábori kórházak főápolónőjévé” nevezte ki. Felhívására az asszonyok tömegesen jelentkeztek ápolói szolgálatra. Ám a hadsereg vezetői közül többen vonakodtak engedelmessé válni egy nőnek. Mégis – európai viszonylatban is úttörő módon – Zsuzsanna megszervezte a hadiápolást, mintegy 72 tábori kórházat állított fel. Elkötelezettségét fokozta személyes tragédiája, hiszen társát, Meszlényi Rudolfot, három gyermekének apját 1848 januárjában veszítette el. A depresszióból a szabadságharc eseményei és a hazája iránti tenni akarás ragadta ki. A megtorlása éveit ő is megszenvedte. 1851 decemberében, a Makk-féle fegyveres szervezkedés leplezésekor, őt is elfogták.

Egy szál hálóingben hurcolták börtönbe Lujzával, Kossuth másik húgával együtt. Végül 1852-ben a Kossuth család nőtagjait – összesen kilenc gyermekkel együtt – kitoloncolták az országból. Először Brüsszelben telepedett le, majd hűgához, Emiliához költözött az Amerikai Egyesült Államokba, de a börtönben szerzett betegségek miatt fiatalon, 37 évesen Amerikában érte a halál.

Voltak nők, akik férjruhában beálltak magyar honvédeknek. Közülük a legismertebb *Lebstück Mária* – azaz Mária főhadnagy –, aki a forradalom idején Bécsben nevelkedett. A bécsi forradalom napján belekeveredett a tömegbe, és nagy elhatározást tett. Még aznap eladta fülbevalóját, és a pénzből férjruhát vásárolt, haját rövidre nyíratta, és beállt a bécsi egyetemi légióba, innen a magyarországi német légióba került. A kápolnai csatában megsebesült, ám hősiességéért hadnaggyá léptették elő. Még folyt a harc, amikor Jónák József őrnagy felesége lett, gyermeküket azonban már az aradi börtönben kellett megszülnie. Az apát vasban, szuronyon örök kísérték a cellába, hogy fiát láthassa.

Tudunk *Bányai Júlia* műlovarnőről, aki Gyula néven csatlakozott a honvédszászlóaljhoz, vagy *Pfiffner Paula* színésznőről, aki a szabadságharcot hadnagyként fejezte be, de még többen vannak azok a női harcosok, akiknek nevét nem jegyezte fel a történetírás.

A megszegyenyítés kegyetlen formája jutott ki Madersprach Károly, híres hidépítő mérnök feleségének, *Buchwald Franciska* asszonynak. A család lelkes támogatója volt a magyar nemzeti ügynek. Haynau augusztus 23-án elfogatta az asszonyt, akit Ruszkabánya főterén nyilvánosan levetkőztettek és megvesszőztek. A szégyent a férj nem élte túl, s még ugyanebben az órában agyonlőtte magát. Az ekkor 45 éves, öt

gyermekes családanya csak később 1880-ban halt meg. Gyermekai 1909-ben Ruszkabányán emlékművet állítottak neki.

Szomorú sors jutott osztályrészül az aradi tábornokok özvegyeinek is. Voltak, akik új életet tudtak kezdeni, mint *Dessewffy Arisztid* ifjú özvegye, akit férjének végakarata szerint bajtársa, Máriássy János ezredes vett feleségül, vagy *Leiningen hitvese*, aki később férjének barátjához, gróf Bethlen Józsefhez ment hozzá. *Nagy Sándor József menyasszonya* Klauzál Gábor felesége lett. Mások, mint *Knezić Károly felesége*, Kapitány Katalin belehalt bánatába. Az olasz származású *Láhnerné* hazaköltözött Itáliába. De legtöbben egész életükön át viselték a gyászt, mint *Lázárné*, vagy *Poeltenberg Ernő* galíciai hitvese. Az asszony később Magyarországra költözött, a család badacsonytomaji villája. *Schweidel József özvegye* is egyedül maradt, s hogy gyermekei számára biztosítsa a megélhetést egy tejjgazdaságot vezetett. *Vécsey Károly* a szabadságharc alatt feleségül vette szerelmét, egy francia mérnök leányát, kitől így búcsúzott: „Utolsó lehettem, Lina, hogy odaát egy jobb életben bizonyosan újra egyesülünk. Isten veled, jó lélek; és bocsáss meg mindazért a fájdalomért, amit talán akaratlanul is okoztam neked.” A szomorú történetet tetézi, hogy a magyar állam csak 1899-ben, tehát a vértanú halála után ötven évvel ismerte el az özvegy jogait, és adta vissza Vécsey birto-

Dessewffy Arisztid özvegye és Damjanich János özvegye

kait. Az asszony 1900-ban bekövetkezett haláláig gyászolta urát.

Az özvegyek legismertebbje, *Damjanich Jánosné* nyíltan és bártan vállalta a szabadságharc emlékét. *Batthyány Lajos* gróf özvegyével 1861. március 15-én megalapította az Országos Magyar Gazdasszonyok Egyesületét, mely még a kiegyezés előtt gondozásba vette a honvédek árváit, és számos jótékonyági akcióval hívta fel magára a figyelmet. Mikor a koronázás után Erzsébet királyné meglátogatta árvaházukat, a két alapító matróna tüntetőleg nem jelent meg Sisi fogadásán. A hagyomány szerint Batthyányné fia, Elemér gróf beleszeretett Erzsébet királyné unokahúgába, Marie Louise von Wallersee grófnőbe, ám az anya kijelentette: „Gyilkos családba nem nőszülünk!” – s még azt is hozzátette, hogyha fia ezt mégis megtenné, ő azon a napon öngyilkos lesz. Ki tudja, tán ezért, Batthyány Lajos miniszterelnök fia, sohasem nősült meg.

► K. M. összeállítása

(Forrás: *Múlt-kor*, 2011. március 14. M. Lovas Krisztina: *Női sorsok 1848/49-ben*)

Az utolsó erdőszentgyörgyi Rhédey

(A szerző szakdolgozatának folytatása az előző lapszámból)

➤ *Hegyí László*

Claudia halála után az özvegy Rhédey grófné Grázban élt, vejének a háztartását vezette, és unokái neveléséről gondoskodott egy művelt francia hölgy segítségével. A herceg, anyósa iránti tiszteletből, mindig magyarul beszélt vele, ha távol volt, anyósának címzett leveleit magyarul írta.

Württembergi Sándort az 1848-as forradalom alkalmával az Appennini-félszigetre vezényelik lovasságával, ahol egy szerencsétlen balesetben lábát törte, és szinte egy évig feküdt Grázban. Így a forradalomban nem vett részt, viszont segítette a család bizalmas emberét, Kozma László ügyvédet, akit a világoosi fegyverletétel után lefokozták, és közkatonaként Olaszországba hurcolták. Az özvegy grófné közbejárására veje 1850-ben kiment a ügyvédet, és otthonában elszállásolva gondoskodik róla, míg felépül. Ugyanebben az évben Sándor herceg a Bécsben állomásozó 11. huszárezred tulajdonosa lett.

Az idős grófné nem feledkezik meg szeretett otthonáról, templomáról, és az otthoniak is számitanak nagylelkűségére. Az erdőszentgyörgyihez hozzá folyamodnak az iskolaház újjáépítése ügyében. A református pap, László Gergely az esperes közvetítésével levélben kéri a falu birtokosát, gróf Rhédey Lászlónét, hogy „az új iskolaház építése céljából” adományozzon egy telket. Ha kérésükre nem nyerne kedvező választ, akkor az iskolamester első házat lebontják, és helyére építik fel az új iskolát, melynek egy része az iskolamesternek lesz fenntartva. A méltóságos Ágnes asszonytól sürgős választ várnak, mert hamarosan hozzákezdhetnek az építkezéshez. Azonban a segítség elmarad, mert a nagylelkűségéről híres grófné 1856-ban meghal Kolozsváron. Az erdőszentgyörgyi református templom családi sírboltjába temetik őt is, férje és három gyereke mellé. Az erdőszentgyörgyi Rhédey birtok pedig átszáll Württembergi Sándorra. Az erdőszentgyörgyi így a telekadományozás érdekében a jogos örökshöz, Württemberg hercegéhez fordulnak. A grófné halála után sem veje, sem unokái többé nem látogattak Erdőszentgyörgyre, de továbbra is megtartják a birtokot, és gazdatiszt által képviseljük magukat a településen.

A herceg egyedül neveli gyerekeit. A két lány édesanyjuk, Claudia után a Hohenstein grófnő címet viselte, Ferenc pedig idővel megkapja Teck hercege címet. Württemberg Sándor tábornokként vesz részt az 1859-i piemonti és lombardiai hadjáratban a 16. hadtestet vezényelve. 1860-ban a huszárok egyik legmagasabb katonai rangját szerzi meg, és mint lovassági tábornok vonul vissza a katonaeletről.

A lányok 1871. szeptember 16-án felveszik a Teck hercegnő címet. A nagyobbik lány, aki édesanyja nevét viselte, soha nem megy férjhez, 58 éves korában, 1894-ben hal meg Grázban. A kisebbik lány, Amália grófnő 1863. október 24-én Bécsben 25 évesen férjhez megy Paul von Hügel osztrák grófhhoz. Házasságuk-

ból egyetlen gyerek születik 1872. szeptember 30-án, akit Pálnak keresztelnek.

Időközben az erdőszentgyörgyi Rhédey birtokot több részre osztották a haszonbérlok, de továbbra is Württembergi Sándor tulajdonában maradt. Az egyház feljegyzései szerint gróf Rhédey - időközben Hohenstein nevet is bejegyzik - gróf Kendeffy, gróf Teleki, báró Kemény és Zeyk protestáns családok birtokarányosan és rendszeresen fizették a kapét 1848-ig. Ezután csak gróf Hohenstein, gróf Teleki és báró Kemény fizet a haszonbérlokon keresztül, a negyedik udvar megvonja a paptól a támogatást. Az egyházközség vezetése abban reménykedik, hogy ha megkeresik a malom birtokosát, a protestáns gróf Hohenstein huszárkapitányt, akkor az Erdőszentgyörgyön nyugvó anyósa emlékére hajlandó lesz a papnak és az oskolamesternek újból kiadni az egykor Rhédeyek által alapított, de általuk vissza is vont szombati vámot. A patrónusok nélkül magára maradt egyház önjeléből próbálkozik fenntartani magát és templomát. 1873-ban a templom tornyát felemelik, és újrafedik, 1896-ban pedig a régi, elkorhadat bútorzatát cseréli ki az egyházközség saját erőforrásból.

Erdőszentgyörgy ekkori birtokosai között találjuk Gróf Teleki Sámuel, aki Kemény Pál utódaival együtt birtokolta a Küküllőn átvezető vámos hidat és két malmot. Mellettük Erdőszentgyörgy birtokosai voltak még: Zeyk Jánosné, Rhédey Claudia gyerekei, valamint a Nagy és Székely családok. A Nagy család felmenője, Nagy János az 1608. szept. 28-án Kolozsváron kiállított okirat szerint lófi címert kapott Báthori Gábor fejedelemtől. Az eredeti okirat ma már nem létezik, egykori létezéséről viszont Fülöp Ferenc református pap feljegyzéséből szerzünk tudomást.

Az erdőszentgyörgyi Rhédey család története Claudia grófnő és Sándor herceg fiával, Ferenc Pál Károly Lajos Sándorral folytatódik, aki 1863-ban az erdőszentgyörgyi birtok örököse is lesz. I. Vilmos württembergi király 1863-ban újra létrehozta az ősi Teck hercegi titulust, amelyet unokaöccse, Sándor herceg fiának, Ferencnek adományozott, és azóta emlegetik őt Teck hercegeként.

A herceg nagyon büszke volt Ferenc fiára, és nagy gondot fordított nevelésére. Testalkata és fekete szeme édesanyjára emlékeztette. Bécsben taníttatta Metternich kancellár fiával együtt. Szigorú programja volt, szabadideje aligha akadt. Több barátjának is büszkélkedett fiával, többek között Kozma Lászlónak is, akit huszárként mutatott be. Hamar felfedezte benne is a huszárság iránti érdeklődését, és egyik alkalommal meglepte fiát egy huszáruhával. Arra tanította mindig, hogy legyen

büszke magyar származására, és anyanyelvét soha el ne felejtse.

1883-ban Teck Ferenc és családja egy rövid időre elhagyja Angliát, az öreg kontinensen utazgatva felkeresik az idős württembergi herceget is. Ekkor beszéli meg édesapjával az ősi erdőszentgyörgyi Rhédey birtok sorsát. 1885-ben a birtokot a kastéllyal együtt eladják Schuller Rudolf nagybirtokosnak 100.000 forintért. Ezzel végleg véget ért Erdőszentgyörgyön a Rhédeyek és utódaik 256 éves birtoklása és erdőszentgyörgyi történelmük. Gróf Rhédey Claudia férje, Württemberg Sándor herceg, nyugalmazott huszár, lovassági tábornok 81 éves korában, 1885. június 4-én, a Tuffer-i (ma a szlovéniai Lasko kisvárosa) fürdővárosában halt meg.

Fia Ferenc, Teck herceg, feleségével Mary Adelaide, Cambridge hercegnővel és gyerekeivel visszaköltözik Angliába, Londonban a Richmond Parkban telepednek le. Lányuk, Mary nagyon tisztelte apai és anyai elődeit. Örízte Rhédey nagyanyja emlékét, és sajnálta, hogy nem tud nagyanyja nyelvén, magyarul, de azért állítólag két szót mégis tudott magyarul: „Szeretek, galambom.”

Erdőszentgyörgyön az utolsó Rhédeyek kihalásával elhalványul a család utódainak érdeklődése az ősi birtok iránt, és a helyi közösség emlékezetében is mintha elmosódna az emlékeztetés. Rhédey Lászlóné halálával nem valósult meg az iskolaépítéséhez szükséges telekadomány, így az új iskola építése is elmarad. A patrónusok kihalásával az egyháznak nehéz az iskola fenntartása, ennek a következménye az lesz, hogy megszűnik az egyházi iskola, és kialakul az állami oktatás. A református egyház és az oktatási minisztérium 1896. február 19-én Erdőszentgyörgyön egyezséget köt. A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztériumot Deák Lajos királyi tanácsos, tanfelügyelő, míg az erdőszentgyörgyi református egyházat Nagy József tiszteletes és Tar György gondnok képviselte. Az egyház kötelezte magát, hogy megszünteti iskoláját, amennyiben megalakul az állami iskola, és az akkori egyházi tanítót hivatalosan kinevezik az állami iskolába. A tanítónak megengedik, hogy továbbra is elláthassa kántori teendőit, az egyház pedig biztosítani fogja szolgálatának ellenértékét. A felek által megkötött egyezséget 1896. március 7-én elfogadja a Kolozsváron székelő erdélyi református egyházkerület igazgatótanácsa, Dr. Kolozsvári Sándor elnökhelyettes és Parádi Kálmán tanügyi előadó aláírásaival. Következő év áprilisában a minisztérium is jóváhagyja a megállapodást. Ez a szerződés jelenti Erdőszentgyörgyön az egyházi oktatásról az állami oktatásra való áttérést, amelyet a Marosi Református Egyházmegeye 1905. évi egyházvizsgálati jegyzőkönyve is megemlíti. Ugyanez a dokumentum kitér arra is, hogy az oktatásról az állam gondoskodik, mint ahogy az iskolába járó református növendékek vallásos- és énekköztetését is biztosítja

► *Böloni Domokos*

Kóberes szekér

Ferencet mindenki sajnálta, s rajta kívül valamennyien tudták: elveszett ember ő. Hiába végzett orvosi egyetemet, hiába a jó család, a finom összeköttetések, a kinevezés D.-be; hiába minden, mert mindent el fog rontani ez a rossz házasság. Ferenc ugyanis menthetetlenül szerelmes lett valakibe. Láttuk a lánnyal: soha ilyen hétszepség barna nőt! Mégis sajnáltuk Ferencet. S hogy mégis olyan tömegesen jelentünk meg lakodalmán, mint valami tömeggyűlésen, az épp azért volt, mert látni akartuk a... rokonságot. A Ferenc szülei persze hevesen ellenezték ezt a frigyet, csoda tudja, végül is mivel főzte meg őket; állítólag azzal fenyegetőzött, öngyilkos lesz. Muszáj volt engedni a fiúnak.

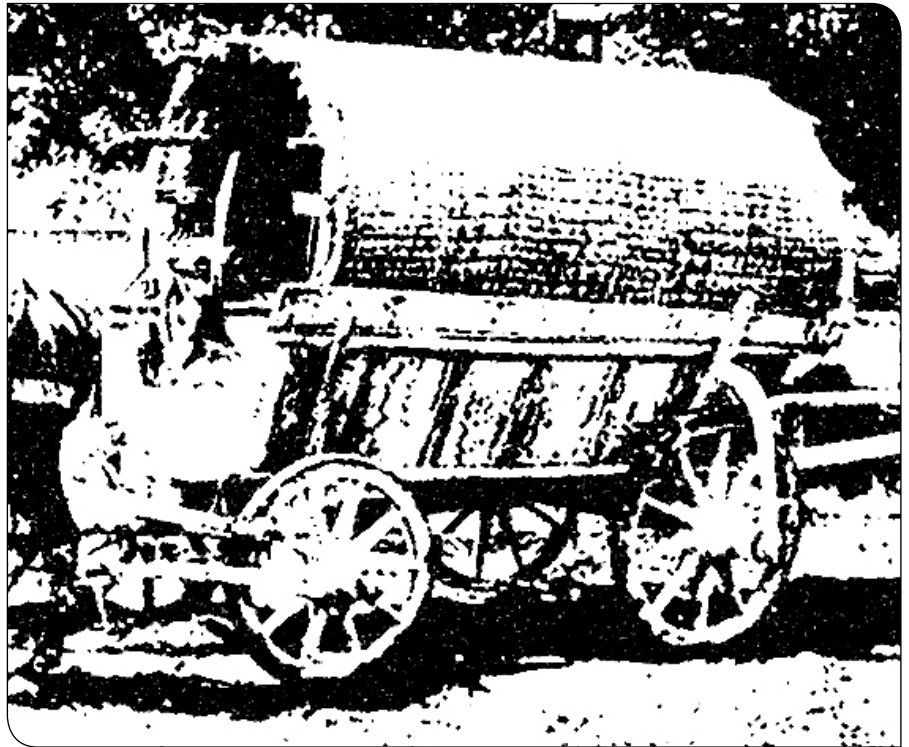
A gyári kintinban terítettek, három hosszú sor asztal várt minket és egy nagy diplomáciájú úriember, aki ügyesen megmutatta mindenkinek a helyét. Honnan tudhatta, ma is találgatom, hisz névsora sem volt; bármelyik színházi terem-néni megirigyelhetné. Két zenekar játszott felváltva, népzene és könnyűt, mindkettő szólólistával; ezeknek fergetegesen tapsoltunk. Már az elején olyan fényes és magasztos hangulat uralkodott itt, hogy ijedten tapogattam sovány pénztárcámat. Vajon mi lesz az ajándékozásokról? Én ugyanis diák létemre csak egy szerény százasztal számítottam erre a bulira, azt is az ösztöndíjasként kapott s eladott kintinjegyem árának maradványaiból szedegtettem össze.

Feltűnt, hogy a három sor asztalon kívül, csaknem a terem végében, ott szerénykedik egy amolyan falusias tákolmány, kábé húsz személyre való akármí. Nem fedte damasztabrosz, hanem csak rajszeggel odaerősített kék csomagolópapír. Falun a „fenntapatóknak”, vagyis a rokonságból verbuválódott kiszolgáló személyzetnek meg a muzsikásoknak tartogatták az ilyen alkalmatosságot; itt egyelőre senki nem foglalta el.

Asztaltársaim hangosan kommentálták a dolgot, mondván: a lány részéről senki sem jelent meg a nászon.

Később azonban megoldódott a rejtély. Mikor a násznagy gépelt papírról mikrofonba olvasta esküvői beszédét, s az egyetem nevében az egyik orvosprofesszor is köszöntötte az ifjú párt, sőt a diákszövetség részéről is táviratot olvastak fel, tapsok és nép-, illetve könnyűzenekari tus közepette, a pillanatnyi szünetben bevonultak a menyasszony vendégei: elől a vajda, méltóságteljesen, utána a többi, csudapiros, bajuszos, szakállas ember, fekete csizmanadrágban, hosszú fehér ingükön cifra, széles bőrvövel, fejükön pörge kalappal, amelyet csak egy pillanatra vettek le, köszöntésképpen. Asszony egy se...

A terem fölmorajlott: Hát ez az! Itt a díszes rokonság! Kárörvendőn figyelték Ferencet, a menyasszonyt, az új vendégeket. Nagystélyis hölgyek illatos zsebkendőket dugdostak orruk alá, igen feltűnő módon.

Még a népi zenekar primása is rosszallóan csóválta a fejét. Néhány előkelőbb vendég feleségestől távozott, ez további kínos csendet eredményezett, mígnem a diplomata típusú rendező észbe kapott, s kétségbeesetten integetett a muzsikások felé. Ezek rá is kezdtek, egyszerre mind a két zenekar, úgyhogy a zavar csak fokozódott.

De minden csoda csak három percig tart. A szólólisták újra szólóztak, mi megint nagyokat tapsoltunk, felhordták az előtelt, a középelt, az utóelt, némelyek tánca kerekedtek. Azért mindenki leginkább a menyasszony rokonait figyelte. Ezt tettem én is.

A rokonok meglepő fegyelmélettségben – fogyasztottak. A primás felajánlkozását – hogy tudniillik eljátszaná a nótájukat – szerényen elhárították. Már el is felejtetemforma az ajándékozást, amikor a násznagy illedelmesen, minden ceremóniázás nélkül bejelentette: a kedves vendégeket megkímélik attól, hogy a fiatal pár elé vonuljanak ajándékaikkal; ehelyett inkább körüljárják az asztalokat, kosárral, mikrofonnal, bemondják mindenkinek a nevét, sőt felkéri a kedves vendégeket, hogy ha kedvük tartja, maguk közölgjék jókívánásaikat. Meg az összeget, ez csak természetes. Meg se merem mukkanni a magam kopott kis százasával! Ellenben a násznagnak igaza volt: borzasztó operatívan zajlott ez a (máskor éjjel utáncig is elhúzózó) folyamat. Íme, már a legutolsó asztalnál járnak, a kékpapír terítősnél; ezt a násznagy tapintatosan el szeretné kerülni, mintha ott éppen zuhogna az eső. Ám a vajda utána szól, mi több: elkéri tőle a mikrofont is. Síri csend: na, most robban ki a botrány!

Egyedül Ferencnek az arcán nem látszott aggodalom. Nyugodtan ült: most már nem történhet semmi baj; édesapja épp az imént jelentette be az ő külön ajándékát: az első osztályú blokklakást a város legjobb fekvésű negyedében. Ekkor a vajda halk, dörmögő hangon elmondta, hogy ők végtelenül örvendenek ennek a házasságnak. És szókasukhoz híven – jókívánásaikkal mellett – megajándékozzák a fiatalokat egy... kóberes szekérrel. Használják egészséggel! Utána felálltak mind, s illő sorban, előreengedve a vajdát, kivonultak a kintinból.

A násznagy elfehéredve hápogott, belebabalyodott a mikrofon drótjába, majdnem hasra vágódott; Ferenc lehajtotta a fejét. Kevésen kacagtak kárörvendően. Mert: ez óriási sérelem volt. Ez a kóberes... izé. Az egész vendégkoszorú elleni merénylet... Egyedül a menyasszony mosolygott; álmokk szeme tündéri volt. Aztán néhány kíváncsi vendég kirajzott, megnézni a kóberes szekeret. S visszajöttek a hírrel: vadonatúj 1300-as Dacia parkol a bejáratnál. Rajta cédulára nyomtatva: „Boldogságot az ifjú párnak!” Azt a rohanást, ami most következett! Násznaggal, örömapával az élen! Vissza kell hívni őket, mindenáron – ezzel mindenki egyetértett. Csakhogy a szakállas atyafiság addig már nem volt sehol. A félkarú kapus azt mondta, őt kiskocsival távoztak, a mel-lékutcaból. Aztán reggelig roptuk a táncot. Megvolt a szenzáció. Ferencet nem sajnálta már senki; még én is irigyeltem. Ritka az ilyen szép sors; mint a mesében...

(Eredetije megjelent Új Élet képelesap 1978/10-es számában)

„Pillangó a homlokomon..”

Születésnap beszégetés a 70 éves Székely-Benczédi Endre költővel

► Székely Ferenc

– Mikor és hol jelent meg első versed?

– 1968-ban a marosvásárhelyi Vörös Zászló című megyei lap Figyelő mellékletében. Akkor, ha jól tudom, Szócs Kálmán szerkesztette az irodalmi rovatot. Meglepő volt, mert én sohasem adtam le a verset, azt hiszem, Kicsi Antal tanár úrtól került a laphoz. Abban az évben voltam elsőéves a marosvásárhelyi tanárképző főiskolán, matematika szakon. A vers címe Öszvívó vizek.

– Máshol közölték-e a verseidből?

– Az Ifjúmunkásban Lázár László. Az Utunkhoz csak egyszer küldtem, mert féltem, ha nem hozzák le, kapok egy nagy letolást a Levélváltás rovatban. K. Jakab Antal értékelte a verseket; rettentő borotvaéles humorral válaszolt a kezdőknek...

– De nemsokára lemondta a versírásról. Miért?

– Induljunk egy kicsit távolabbról. 1971-ben végeztem el a főiskolát, s kihelyeztek matematika tanárnak Csíkfalvára. Feleségem, Éva akkor már Jobbágytelkén tanított. Aztán jött a katonaság Bákóban, s mikor hazakerültem, felruháztak mindenféle plusz feladattal. Én voltam Csíkfalva község helyettes KISZ-titkára, a hazafias önkéntes gárda parancsnoka. Egy alkalommal Jobbágyfalván készültünk KISZ-gyűlésre, kijött a megyei szervezet propagandistája, s amíg várakoztunk, elsütöttünk egy-két viccet. Többek közt azt is, hogy mi volt a kommunizmus előtt? Azt kellett volna mondanunk, hogy szocializmus, de ehelyett én azt mondtam, hogy volt kenyér, olaj, cukor stb. Másnap reggel behívták az egyik jelenlévő KISZ-tagot a nyáradszeredai rendőrségre, és be kellett számolnia a gyűlésről. Ahogy visszaérkezett egyenesen hozzám jött, s jelezte: készüljek fel, mert biztosan hívatnak. Nemsokára én is megkaptam az értesítést, hogy jelentkezzem Nyáradszeredában, az őrsön, a katonakönyvemmel. Előttük a dossziém; láttam, hogy kezd vastagodni... Elengedtek, de nemsokára hívtak a jobbágyfalvi őrsre, ahol le kellett írjam, hogy átadom verseimet és kézirataimat a helyi milícia rendőrbiztosának. Fiatal fiú volt, azonnal jött velem, nem hagyott magamra, ott állt, amíg kivettem a fiókomból a verseket. Szerencsémre, a nagy rendetlenségben sok versem másutt hevert szanaszét, s azok megmaradtak. Ekkor döntöttem úgy, hogy nem írok több verset. Éreztem, hogy tovább figyelnek. Egy alkalommal újból behívtak a rendőrségre, s kérték, legyek figyelmes, ki mit beszél, s tegyek jelentést nekik időnként Szovátán. Azt mondtam, hogy ezt nem tehetem, mert én tanár vagyok, ez méltatlan hozzám. Látták, hogy nem akarok beszélő lenni, s akkor kijelentettek: ne kérjek soha útlevelet, sem írógép-vásárlási engedélyt, mert egyiket sem fogom megkapni.

– Mikor kezdted újból verset írni?

– Tizenkét év után, 1985 elején. És pont

abban az évben, tavasz felé, kijött Hajdu Győző Székely Jánossal Csíkfalvára, hogy szorgalmazza az előfizetést az Igaz Szóra. A feleségem – akkor ő volt az iskolaigazgató –, itthon volt, hát kijötték a házhoz. Akkor ismerkedtem meg Székely Jánossal és Hajduval. Elvittek néhány verset, amelyekből később, 1986-tól folyamatosan közöltek. Még a forradalmi számban, '89 végén is volt egy.

Kedei Zoltán rajza

– ...És ekkor következett még egy 12 éves szünet...

– Valóban, 2004-ben kezdtem újból írni, akkoriban alakult a Súrlott Grádcics irodalmi kör, amelynek Bölöni Domokos volt az ötletgazdája, kivitelezője. Már az első ülésre meghívott. Ott volt Nagy Pál, Nagy Miklós Kund, számos jeles személy, és jött a városból a hallgatóság. Akkor a Népújság Múza és Stipendium mellékleteiben jelentek meg a verseim.

– Első versesköteted 2007-ben jelent meg, *Kökényvár a senki földjén* címmel. Hogyan fogadták az olvasók?

– A Mentornál pályáztam, kiadták két lektornak, de azok nem javasolták kiadásra. Így kerültem Bölöni Domokoshoz, aki vállalta, hogy megszerkeszti, és gondozza a szöveget. Végül a Szucher Ervin vezette Juventusnál adtam ki, saját költséggel. Sokfelé voltunk találkozókon, kedvezően fogadták.

– Egy helyi újság azt írta, hogy nem tudsz úszni, amit kétélek, hisz a küküllőmentiek, a nyárádméntiek általában tudnak úszni...

– Ez képletes! Eleinte Kicsi Antal és Oláh Tibor volt a mentorom, majd Székely János volt a biztatóm, sokat beszélgettünk. Egyszer,

amikor bent voltam Székely Jánosnál, hivott Hajdu Győző a főszerkesztői irodába. Azt mondta: ne siránkozzak annyit... Nyilván a verseimre gondolt, mert én kényes dolgokról nem beszéltem a szerkesztőségben. Tudtam, hogy mindent lehallgatnak. Ahogy utólag hallottam, a szekuritátéra elvitt verseimet is ő nézte át, hogy van-e bennük hazameg nemzetellenes utalás vagy áthallás.

– Visszatérve a kérdéshez, mit akartál mondani azzal, hogy nem tudsz úszni?

– Azt, hogy én nagyon irigyeltem a Forrás-sorozatban megjelent szerzőket. Lehet, hogy azt jelenti ez tudat alatt: nem tudok érvényesülni... Nagyon szerettem Farkas Árpádot és még jó néhány költőt. Az ő verseire építettem egy összeállítást Csíkfalván, amit aztán számon is kért a körzeti szekusztisz. De csodálatos volt, amikor szavalták: „Orra bukva az avaron”...

– Ha olyan sok versed volt, kötetre való, nem próbálkoztál a Kriterionnál?

– De igen! 1989-ben összeállítottam egy kötetre való, amit Bandi bátyámmal (*Kusztos Endre grafikusművésszel, sz. m.*) elvittem Kolozsvárra, a Kriterionhoz. Nem tudom, ki vette át... 1990-ben kaptam egy kedves levelet és a leadott kéziratot, hogy ne haragudjak, nagyon sok a tartozásuk, temérdek a kiadni való, nem tudják vállalni a kötetet.

– Tavaly jelent meg *gyermekversköteted, Szívmeleg újjak arcomon. Mi készítetted arra, hogy gyermekverseket írj?*

– Amikor ezek a versek születtek, az unokáim kicsik voltak. Hallottam szüleiktől a csínytevéseikről, s ez volt a kiindulópont. Amikor gyermekverset ír az ember, persze a saját gyermekora is benne van.

– *Mesélj magadról!*

– 1949. február 2-án születtem Hármaskalubán, Csokfalván. Abban a házban születtem, amely a Kusztos Bandi bácsié volt (ő Makfalván volt anyakönyvezve). Közeli rokonok voltunk: Bandi bátyám édesanyja az én nagymamámnak volt a nővére. De születésem után egy esztendővel elköltöztünk Gyulakutára, majd később Makfalvára. De 1962-ben innen is elköltöztünk, Nyárádkarácsonyra, szüleim később ott is hunytak el. 1963-ban beírtak a szovátai középiskolába, bentlakó voltam, ahol kedvenc tanárim Fekete Árpád, Hadnagy Ferenc és Werner Hugó voltak. A középiskolában, szilencium idején kezdtem verseket írni.

– *Megmutattad első próbálkozásaidat Werner Hugónak, a kitűnő magyartanárnak?*

– Igen, kedvelte, biztatót.

– *Kissé furcsa: kiderül a tehetséged, verseket írsz, értékel a magyartanárod –, s te mégis a matematika szakot választod... Miért?*

– Azért írtam verset, mert untam a szilenciumot, s közben szerelmes voltam... A matek volt az egyetlen tantárgy, amit nem kellett tanulnom, mert értettem. Eleinte Ud-

varhelyre készültem a tanítóképző főiskolára, viszont abban az évben nem volt oda felvételi. Tudtam, hogy Kolozsváron nem bírom meg az ötéves magyartanarit, de azzal is tisztában voltam, hogy van harminc hely a vásárhelyi tanárképző főiskolán, matematika szakon, magyar tagozaton. Az első próbálkozásra nem jutottam be, fél évig helyettes tanárként tanítottam matematikát Káposztásszentmiklóson. A következő évben, 1968-ban bejutottam, és '71-ben végeztem.

– Említetted, hogy azokban az években indult az Aranka György irodalmi kör. Hogyan emlékszel a kör tevékenységére?

– Ott olvasott fel Mózes Attila, Györfi Kálmán és még sokan mások. Volt úgy, hogy az én szövegemet valamelyik színésznövendék olvasta fel, mert rettentő rossz volt a dikcióm. Meghívást kaptunk Kolozsvárra, a Gaál Gábor irodalmi körre, s Mózes Attilát meg engem jelöltek felolvasni. Velünk volt egy Bartha nevű újságíró is. A vonat folyosóján beszélgettem Mózes Attilával, amikor odajött két rendőr, s kérte a személyit. Odaadtuk, de nem akarták visszaadni, azt mondták, nyíratkozzunk meg, és majd akkor visszkapjuk a személyit, Kolozsváron. Mikor elmondtuk a fülkében, mi történt, Bartha megkereste a két rendőrt, igazolta magát, hogy ő újságíró, s addig nem nyugodott, amíg vissza nem adták a személyi iratokat. Az Aranka György körnek volt egy pályázata, azon is részt vettem. Verskategóriában nem adtak ki első díjat, de Nászta Katalin színésznövendékkel második díjat kaptunk, megosztva.

– Mikor ismerkedtél meg a feleségeddel?

– Éva szintén a Pedagógiai Főiskolára járt a román–magyar szakon. Ő Gagyból származik, Székelyudvarhelyen tanult. Évfolyamelsőként végzett a főiskolán. Maros megyében két hely volt, az egyik Jobbágytelkén, Éva ezt választotta.

– Meséld még a családról.

– Három fiúgyermekünk van; László itthon lakik, az ő lánya Kinga, aki 15 éves és társ-szerzőm. Ő készítette a rajzokat a *Szívmeleg ujjak arcomon* c. gyermekverskötethez. A marosvásárhelyi művészeti tanuló. Öccse Hunor, negyedik osztályos. Középső gyerekünk, Attila, a vásárhelyi faipari középiskolában tanult, elvégezte a kolozsvári Képzőművészeti Egyetemet. Neves bútortervező és bútorgyártó, Kolozsváron laknak. Két aranyos gyerekük van: Botond és Gellért. Kisebbik fiúnk informatikát végzett, aztán elvégzett még egy matek-info szakot, majd Magyarországra ment, Budapestre.

– Kedves Endre, lassan elérkeztünk beszélgetésünk végéhez. Mivel foglalkozol jelenleg?

– Időnként írogatok, de a látásom javíthatatlanul megromlott. Szerkesztés alatt van válogatott verseimet tartalmazó új könyvem anyaga. Szeretném, ha még ezen a tavaszon megjelenne. Címe: *Begyűjteném szavaidat...*

– Gyermekkönyved nyitóversében olvassuk: „Szívmeleg ujjak kutatnak arcomon sáncokat. / Szétsimít néhányat a szem / alatt, s én pillangót / szeretnék varázsolni a homlokomra”... Kedves Endre, sikerült! Ajándékozzanak neked a múzsák dús kedélyt, csillapíthatatlan alkotóerőt és ihletett órákat az újabb versekhez, kötetekhez. (2019. január)

Székely-Benczédi Endre verseiről

► *Elekes Ferenc*

Mostonában annyi nyálas, szipogó, könnyes, remegő verset írnak a költők, az ember azt hinné, minden apró zsebük tele van zsebkendővel, amiket állandóan dugdosnak a világ elé. Csak a lelküket tárják az olvasó elé, hogy lássa, micsoda érzelmi gazdagság van odabent: nyíló virágok, lombjukat hullató fák, röppenő madarak, csobogó patakok, szélben lehajló fűszálak, morajló tenger, égbe meredő sziklák, titkos barlangok, ahová elhúzódnak bánatukban, midőn szótlannul elment a kedves.

És akkor jön valaki, s könnyedén elénk dob egy darabos mondatot: „Meghívhatnának egy sörösdozobba sörnek.” Vagy egy másik darabos mondatot: „A pezsgőspohárról kiderült, hogy nem áll meg a talpán”. És hozzá teszi: „Én sem. A pincér sem. A takarítónő sem.” És akkor jövök én, az olvasó és azt mondom, ezek a versek megállnak a talpukon, s a költő is meg a saját lábán, még akkor is, ha úgy gondolja: „Lassan az sem számít, hogy merrefelé tartunk. Adott a meder, amit életünknek vájtunk.”

Ezek jó versek! Ennek a költőnek nincs tele a zsebe telesírt zsebkendővel.

ÚJ KÖNYV

Székely Benczédi Endre új könyve 2018-as évjellel jelent meg a marosvásárhelyi Juventus Kiadónál. Szerkesztette: Bölöni Domokos. A rajzokat a szerző unokája, a fődíjlapot Donáth-Nagy György készítette.

► *Székely-Benczédi Endre*

Szívmeleg ujjak arcomon

Ölemben unokám.
Apró kis virágszirmokkal
ölel. Nyakamba mézcseppet
lehel. Semmit sem kér,
most adni ő akar.
Szívmeleg ujjak kutatnak
arcomon sáncokat.
Szétsimít néhányat a szem
alatt, s én pillangót
szeretnék varázsolni
a homlokomra, hogy
ő lehessen ma a boldogabb.

Távirányító

*Kicsikém, ha a fél világot
most magadra rántod,
mi lesz majd akkor, ha az
egészet látod. Vagy a szemed
szűkül, vagy a világ lesz
színtelen.*

*Nézd inkább itt ezt a picike
Mici Mackót. Kezedben ő is
engedelmes. Rád kacag,
ha az ülepét nyomogatod.
Elalszik bármikor veled,
s ha este a párna alá rejted,
reggel ugyanott megleled.*

► *Márton Károly*

Ha én kicsi volnék

Székely-Benczédi Endrének

*Ha én kicsi volnék,
Te volnál nagyapám,
Verset írnál arról,
Száguldok paripán?*

*Ha én kicsi volnék,
Te volnál nagyapám,
Mosolyogva néznél
Házunk tört ablakán?*

*Ha én kicsi volnék,
Te volnál nagyapám,
Ujjamra koppintasz,
Ha nyúlnék csikk után?*

*Ha én kicsi volnék,
Te volnál nagyapám,
Sokkot kapnál-e a
Sok kérdésem okán?*

Alkonyatvég

*Ághegyről eltűntek a madarak,
És az est felcserélte őket,
Lassan kúszva a gyökerek felé
Feketébe font: kéket, zöldet...*

Gyermekeinkre figyelve

► *Fazakas Levente*

„Három nap múlva találták meg a templomban, amint a tanítómesterek körében ült, hallgatta és kérdezte őket, és mindenki, aki hallotta, csodálkozott értelmén és feleletein.” Lukács 2,46-4.

Keresztelési szertartást végezve többször választottam beszédem alap gondolatául a 12 éves Jézus jeruzsálemi látogatásának azt a mozzanatát, amikor a felnőttek rácsodálkoznak a gyermeki értelemre.

Gyermekeink cselekedeteit figyelve, szavakat hallgatva, megnyilvánulásait elemelve, mi is sokszor elcsodálkozhatunk a gyermeki észjárás logikáján, tisztaságán.

Felnőtt emberként, szülőként úgy gondoljuk, hogy a felnőtt és gyermek viszonyában a nevelés, a tanítás a felnőtt kizárólagos feladata, míg a gyermeké annak elfogadása. Az élet sokszor megcáfolja ezt a meggyőződésünket. A gyermek is nagyon sok mindenre tanít minket.

Hogy mire?

Tanítanak őszinteségre, igazmondásra. Azt hiszem, nincs olyan felnőtt, aki valamilyen formában ne találkozott volna ezzel a ténnyel. Álljon itt egy lehetséges példa: Nem akartam találkozni XY-nal, így hát, amikor láttam befordulni a kapun, gyermekemnek meghagytam, mondja azt neki, hogy nem vagyok itthon, és bevonultam az egyik szobába. Gyer-

mekem a kérdésre, hogy otthon vagyok-e, a szülői meghagyásnak engedelmességgel azt mondta, hogy nem vagyok itthon, de őszinteségének helyt adva hozzátette: Apám/anyám kérte, hogy azt mondjam, nincsenek itthon.

Felelősséget is tanulhatunk tőlük. Amíg nem volt gyermekem, sok mindent megengedtem magamnak. Megérkezésével rájöttem, nemcsak rólam szól már az élet, a családóráért, a gyermekemért is felelek.

Önuralomra int. Jelenlétével kötelez, hogy figyeljek kiejtett szavaimra, cselekedeteimre, megnyilvánulásaimra, hisz mindenben példaként tekint rám, később majd követi szülei magatartását.

Szeretetre tanít. Felháborodva indultam számon kérni szomszédomon az engem ért vélt sérelmeket. A kaput kinyitva, gyermeke mosolyogva ugrott ölembe, megcsókolta arcomat, és fülembe súgta: szeretlek. Mérgem egyszerre elszállt, és egy pohár bor mellett szomszédommal megbeszéljük a félreértéseket.

Hitre ösztönöz. Sokszor gondolom úgy, hogy értelmetlen az élet, és talán olykor akár még Istenem is megtagadom. Aztán gyermekemre nézek, s megerősödik a hitem, ő az, aki értelmet ad életemnek, Isten öt életem értelméül adta nekem. és kétélyeim szertefoszlanak.

És még mennyi mindenre megtanítottak és tanítanak a gyermekek! Csak figyeljünk rájuk szeretettel, megértéssel.

ÉPÜL A BÖZÖDI RAVATALOZÓ

Ez év elején, egy falugyűlésen megszületett a döntés, hogy kezdődjön el Bözödön a ravatalozó építése. Erre a célra az erdőszentgyörgyi Polgármesteri Hivatal költségvetésében 50 000 lejt különített el.

A Bözödi Unitárius és Református Egyházközség már évekkal ezelőtt meghozta a határozatot a ravatalozó megépítésére. Ennek helyét a közös tulajdonban levő új temetőben jelölték ki. Ez ügyben többször ülésezett a két egyházközség vezetősége, valamint a tagjai köréből megválasztott bizottság, de alkalmanként kiegészült a Falu Tanács tagjaival is. Az egyeztetések során megszületett a terv, kijelölték a terület, és döntöttek arról, hogy a hívek is járuljanak hozzá személyenként 50 lejjel az építkezéshez. Miután a ravatalozó elkészül, mindenki használhatja majd, azonos kötelezettségekkel és jogokkal. A munkadíj kifizetését a két egyházközség azért vállalta fel, hogy minél hamarabb elkészüljön az épület. Az erdőtulajdonosok társulásának vezetősége segítő hozzáállásának köszönhetően a szükséges faanyagot a társulás biztosította. A munkálatok elvégzésére Berei Szilárd helyi vállalkozó jelentkezett, aki csapatával hozzájárult a kivitelezéshez. A ravatalozó „pirosban” szinte készen áll. A jól megszervezett összefogásnak meglett az eredménye! Köszönet mindenki- nek!

A Naplemente Idősek Klubja tevékenységéből

► *Gálfalvi Ilona*

Január 15-én, az ünnepi vakációzás után újból összegyűltünk, és Aranyosi Ervin versének részletével köszöntöttük egymást az új esztendőben:

„Boldog új esztendőt kívánok most neked!
Váljon gazdagabbá, jobbá az életed!
Tested és a lelked legyen egészséges!
Váltsd valóra álmod! Minden lehetséges!
Tudd, hogy amit te adsz, vissza fogod kapni,
ezért csodálatos szeretettel adni!
Gyűjtögess a létben sok, csodás emléket,
ehhez kívánok most sikeres új évet!”

(Üjévi jó kívánságom)

Majd Botos Noémivel elkezdjük az ez évi tevékenységünket!

Január 29-én Túrmezei Erzsébet Mégis című versének szellemében beszélgettünk csoportvezetőnkkel, Botos Noémival.

„Milyen sokat kellene hinnem

s mily keveset hiszek.

Mily keveset kellene vinnem

s mennyi terhet viszek.

Egyedül Rá kellene nézmem,

s magamra révedek.

Ragyog a cél viharban, vészben,

s hányszor eltévedek.

Mégis...elcsüggedjek, megálljak?

Miért csüggedjek el.

Hisz olyan keveset hiszek még,

s már az is fölelem.

Kis hitet, hogy megerősítsen,

míg többről többre nő,

*s egész a célig elsegítsen,
mert hatalmas Isten Ő.”*

Rádöbentünk újból – ki tudja már hányadszor –, hogy terheinket cipelve a hit az, ami erőt ad elviselni az élet nehézségeit. Hitünkben megerősödvé, feltöltődve folytattuk a kellemes együttlétet. Énekelünk, és frissítő tornával igyekeztünk megmozgatni a tél miatt talán kelletnél kissé jobban ellazult tagjainkat. Aztán megünnepeltük klubtársunk, Sövér Ilona születésnapját. Isten éltesse sokáig!

2019. február 5-én bár már jócskán benne jártunk az új évben, mi mégis pótszilvesztert terveztünk. Számunkra nem az időpont volt a fontos, hanem hogy együtt legyünk, beszéljünk. Előtte csoportvezetőnk Jorge Luis Borges az Idő múltán című írásának alábbi

részletét olvasta fel: „Idővel az ember megérti, mi a különbség a között, hogy tartasz egy kezét, vagy leláncolsz egy lelkét...Idővel megtanulod, hogy csak az tud boldogságot adni, aki elfogad hibáival, és nem akar megváltoztatni...Megtanulod, hogy lehetsz boldog az új barátokkal, de eljön az idő, amikor hiányozni kezd a régi...Megtanulod az utakat a mára és a mostanra építeni, mert a holnap nem garantálja a terveidet... a holnapnak mindig van egy csomó olyan változata, ami megállíthat feleúton...Megtanulod, hogy semmi sem ismétlődő...Idővel megtanulod, hogy a haragból kimondott

szavak egy életem át bánthatják azt, akit meg akartál sérteni... Megtanulod, hogy mindenki mondhatja „sajnálom”, de megbocsájtani csak a nagy lelkek tudnak...Megtanulod, hogy ha megsértettél egy barátot, valószínűleg soha többet nem lesz úgy, mint régen... Idővel megtanulod, hogy ha megbocsájtással próbálkozol, vagy bocsánatkéréssel, vagy kimondani, hogy szeretsz és vágyódsz, ha szükséged van, hogy barát szeretnél lenni... egy sir fölött haszontalan...Megtanulod ezt mind, de csak idővel...” A részlet annyira, mindenkit érintő gondolatot tartalmazott. Igazán gondolatébresztő, tartalmas beszélgetésre készítet. Mindnyájunkat megérintett a szöveg üzenete. Lelkileg feltöltődve indultunk hát a vendéglőbe, hogy egy közös ebédvel ünnepeljük az új esztendőt. Mindenki jól érezte magát!

A magyar kultúra napja Erdősztgyörgyön

Január 22-én délután zsűfoglalásig megtelt a Rhédey-kastély előadóterme, ahol a Szent György Technológiai Líceum magyartanárai, a Polgármesteri Hivatal és a Bodor Péter Művelődési Egyesület közösen szerveztek ünnepséget a magyar kultúra napja tiszteletére.

Az esemény Csibi Attila Zoltán, Erdősztgyörgy polgármesterének a köszöntőjével kezdődött. „Ha a magyar kultúráról beszélünk, akkor nem feledkezhetünk meg az oktatásról és a nyelvről, mint a kultúra fontos alkotóelemeiről, amelyeknek elengedhetetlen szerepük van a magyarságtudat kialakításában és elmélyítésében, a szülőföld iránti hűség és szeretet erősítésében, fiataljaink nevelésében” – hangsúlyozta a városvezető, majd így folytatta: „A magyar kultúra napját immár 30 éve a magyar himnusz születésének napján, január 22-én ünnepeljük. Ez az a nap, amikor fejet hajtvva emlékezünk meg közös kincsünkről, a Himnuszról, amely érzelmi töltete által összeköt minket, magyarokat, éljünk bár a világ bármelyik részén, tömbben vagy kisebbségben. A magyar kultúra nem létezhet nyelv nélkül! Ezért kell azt óvnunk, vigyáznunk, hogy továbbadva megőrizze szépségét, értékét, közösségteremtő erejét. Ki kell vennünk részünket a magyar kultúra ápolásából!” – emelte ki Csibi Attila Zoltán, megköszönve azok munkáját, akik naponta tesznek a kultúránk megmaradásáért.

A polgármester szavait követően Szilágyi Magdolna magyar szakos tanár bemutat-ta Ady Endre életét és munkásságát. 2019-et Ady évnek nyilvánították, mivel január 27-én 100 éve, hogy elhunyt jeles költőnk. Az erdősztgyörgyi magyartanárok által a diákok számára meghirdetett Titkok és csodák tematikájú alkotói pályázat értékelése és díjazása következett. A pályázat 5.-12. osztályos diákoknak szólt, akik rajz, próza és vers műfajban küldhettek pályamunkákat az ország bármely részéből. A pályázatra összesen 131 rajz, 70 próza és vers érkezett az ország 7 megyéjének, 22 településéről. A legjobb alkotásokat felolvasták, a szebbnél szebb rajzokat a kastély előcsarnokában állították ki. A díjazottak oklevelet és a helyi önkormányzat támogatásának köszönhetően, értékes könyvjutalmat kaptak. A rajzpályázat 5.-6. osztályosok kategóriájában 97 munka érkezett. Első díjban a vajdakamarási (Kolozs megye) Bernát Anna, második díjban a gyulakuti iskola 5. osztályos diákja, Szekeres Gréta részesült, míg a harmadik díjat 3 székelykeresztúri diák, Bello Andrea, Lőrinczi István és Bartha Bernadett érdemelte ki. Dicséretben részesültek: Adorjáni Bence (Gyulakuta), Gáll Gyopárka (Gyulakuta), Havadi Zsuzsanna (Gyulakuta), Suba Katona Boglárka (Erdősztgyörgy). A 7.-8. osztályosok 27 rajzot küldtek be. Első díjat az erdősztgyörgyi Csizmadai Ferenc, második

helyezést a kelementelki Páskuly Benjámín kapta. Harmadik díjat nem ítelt a zsűri ebben a kategóriában, viszont három dicséretet osztott ki: Nagy Klementina (Gyulakuta), Szabó Eszter (Gyulakuta) és Kuti Martin (Székelykeresztúr). A 9.-12. osztályosok összesen 7 rajzot küldtek; közülük első díjat Mihut Eszter (Nagyvárad), második helyezést Dézsi Eszter (Erdősztgyörgy) és Kriszta Sarolta (Erdősztgyörgy) ért el. Harmadik díj nem volt, viszont dicséretben részesült Kéry Alexandra (Nagyvárad).

A prózai pályamunkák díjazása következett. Az 5.-6. osztályosok közül első díjat Magyar Tamás (Gyulakuta), másodikat Albert Hunor Dániel (Kend), harmadikat Bebek Ács Bianka (Érszőlős) és Szfárlai Zsanett Bernadett kapott, dicséretben részesült Németh Ádám és Magyar Bálint (Balavásár). A 7.-8. osztályosok közül első helyezést Helmecci Barbara Orsolya (Berettyószéplak), második helyezést Gállfalvi Gréta (Erdősztgyörgy), harmadik helyezést Tóth Imre Kevin (Berettyószéplak) ért el. A berettyószéplaki Kánya Virág Kata dicséretben részesült. A 9.-12. osztályosok közül legjobbnak Kocsis Beatrix Natália bizonyult, ezt követte másodikként Szeles Emese alkotása, harmadik helyen pedig Kabai Henrik László végzett. Különdíjat kapott Borbáth Mátyás Sepsi-sztgyörgyről.

A pályázatra nagyon sok vers érkezett — nehéz dolga volt a zsűrinek. Végül úgy döntöttek, hogy az 5.-6. osztályosok költeményei közül Suba-Katona Boglárka (Erdősztgyörgy) első díjat, Józsa Kristóf Zsolt (Bögöz) második díjat, valamint Gáll Gyopárka (Gyulakuta) harmadik díjat kap. A dicséret Dávid Imre Arnoldot (Gyulakuta) illette meg. A 7.-8.-osok versei közül a Császár Kláráé (Gyulakuta) bizonyult a legjobbnak, ezt három második díjazott követte: Pál Orsolya-Tímea (Székelykeresztúr), Barabás Zsuzsanna (Erdősztgyörgy), Pál Apolka (Kend). Harmadik díjban Mihai Claudia Alexandra (Szilágykerked) részesült, különdíjat pedig Lacz Ádám (Csíkcsecsó) kapott.

A 9.-12. osztályosok kategóriában első díjat kapott László Ákos (Marosvásárhely) és Tamás Abigél (Erdősztgyörgy). Másodikként Szűcs Tamás (Nagyvárad) következett, majd a harmadik díjat Orbán Anita Evelin vihette haza. Dicséretben részesült Csutak Erika, Bodi Mátyás László és Buzási Patrik, valamennyien nagyváradiak.

A díjakat Szilágyi Magdolna és Kerekes Noémi magyartanárok adták át, gratuláltak a díjazottaknak, és megköszönték minden alkotónak, hogy részt vett a pályázaton.

Az ünnepség a Grasiozo Vonósnegyes felejthetetlen koncertjével zárult, amelyen elsősorban magyar vonatkozású művek kerültek előadásra.

► Tamás Abigél

Titkok és csodák

Szeretlek téged,
a te féltve őrzött szavad, az enyémmel együtt
önmagamba zárva.
S a titkunk egy rejtélyes,
egy apró kis féltett
csodavilágba szórva.
Világunk szétszórt terén,
a titok az egyetlen lét,
amely egy csöppnyi kis
rejtélyt sodort életünk terén.
Legyünk mi is azok,
ketten együtt,
akik vakon
és vágyakkal teljesen
követik e rejtélyes - rejtélyt.
Akik számára az élet valódi értelmét
a remény,
az önfelelt szeretet
lakattal elzárt
titkos levelek,
ezek tegyék széppé
az életben lévő csodákat
mindörökké.

Mindenség

Csak egy szó,
csak egy kéz,
csak egy apró kis érintés,
mintha Isten keze tenné nap, mint nap,
számталanszor.
Érzem a szívemben őt,
s az álmaim teljes mezején.
Szeretete eláraszt,
hitet ad, velem van.
Tekintetét a végtelen messzeségben
sodorja szél,
Istenem,
baldog vagyok mindezért.
Egyetlen egy szó,
s már teljes a lét,
Anyá!
Te betöltöd a végtelen tért!

Az Összetartozás Templomának munkálatai

Újabb nagy pillanathoz érkezett a bözödújfalusi Összetartozás Templomának építése. A novemberben elkezdett munkálatok során a betoncölöpök, amelyekre majd elhelyezik a templom alapját, egymás után a helyükre kerülnek. A hideg, télies időjárás ellenére jól haladnak a munkálatok, ugyanis a modern építési technológiának köszönhetően lehetőség van az év hidegebb napjain is folytatni a munkálatokat. 2018. december 20-án Erdőszentgyörgy Polgármesteri Hivatala, a Katan Consulting kft és a Bözödújfaluerért Egyesület képviselői sajtótájékoztatót tartottak, amelyen mintegy évvégi mérleget készítve, ismertették a templomépítés jelenlegi állapotát, illetve az adománygyűjtés helyzetét, ugyanis az ünnepek miatt rövid időre leáll az építkezés.

ami a teljes beruházás 70 %-a. A hiányzó összeg 120-130 ezer euró. A sajtótájékoztatón elhangzott, hogy a 250 ezer euróra becsült építkezés értéke közel 310-320 ezer euróra ugrott, ugyanis a tereprendezési munkálatok, az engedélyeztetés különböző fázisai, a kötelezően elkészítendő tanulmányok, illetve a geológiai fúrások is nagyon sok pénzbe kerültek.

FOLYTATÓDNAK A MUNKÁLATOK

A vállalat ígéretéhez híven 2019. január 17-én folytatta az elmúlt évben elkezdett munkálatokat. Az Összetartozás Templománál teljes erővel dolgoznak az építkezési gépek. A cölöpözési munkálatok nagyon gyorsan haladnak, annak a speciális technikának köszönhetően, amely lehetővé teszi, hogy az említett mélységig lefúrjanak, majd bebetonozzák az alappilléreket, az időjárás viszonyosságaitól függetlenül.

Az új évben az adománygyűjtés új lehetőséggel bővült, mégpedig a facebook adománygyűjtés lehetőségével.

(<https://www.facebook.com/dona/te/237072063870851/2006064576155359/>)

Az adományozni szándékozó bankkártya-tulajdonosok számára lehetővé vált, hogy okos telefonjukon bárholon adományozhassanak. Eddig csak az alapozási munkálatokra sikerült közadakozásból összegyűjteni a pénzt. Ezért mindenkit arra kérnek, hogy bármilyen kevéssel is, lehetőségükhöz mérten járuljanak hozzá a templom felépítésének költségeihez.

Természetesen a továbbiakban is lehetőség van a megadott számlaszámokra küldeni a felajánlásokat, illetve a kőrispataki Szalmakalap Múzeumban és a Rhédey-kastélyban található adományládákba elhelyezni az adományokat.

A banki utaláshoz szükséges egyesületi adatok:

BANCA TRANSILVANIA – TARGU MURES
ASOCIATIA BOZODUJFALERI, COD
CLIENT 257338, SWIFT: BTRLR022
HUF RO86BTRLHUF CRT0257533801
EUR RO73BTRLRUCR0257533801
RON RO26BTRLR0257533801

A tervek szerint az Összetartozás Temploma 2019 júliusára készül el, és az augusztus első szombatján megszervezésre kerülő Bözödújfalusi Találkozózn kerül átadásra.

A sajtótájékoztatón Személy Zsolt Dénes, a Bözödújfaluerért Egyesület elnöke ismertette az építkezés jelenlegi állapotát, és örömet fejezte ki, hogy végre elkezdődhetnek az évek óta várt kivitelezési munkálatok.

A kivitelező vállalat, a Katan Consulting kft képviselője, Seres Tamás Péter mérnök beszámolt arról, hogy az Összetartozás Templomának felépítését novemberben kezdték el. Sikerült elvégezniük a tereprendezési munkálatokat, azaz előkészítették a munkaplatformot, és kihozták a helyszínre a szükséges munkagépeket. Nem könnyű télen dolgozni, viszont elengedhetetlen ahhoz, hogy január végéig elkészítsék az épület alapját, mert a hóolvadás következtében megemelkedik a tó vízszintje, és elárasztja a munkaterületet. Elmondta, hogy 30 darab, 12 méter mélyre lehelyezett, egyenként 88 cm átmérőjű cölöpökön fog állni a vízből kimagasló Összetartozás Temploma. Szombatfalvi József, Bözödújfalui szülőtte, nyugalmazott unitárius esperes fogalmazta meg, miért fontos nekik, hogy visszakapják településük szimbólumát. Az új templommal lesz egy hely „ahol igazán emlékezünk a régi időkre, mivel ugyanoda épül, ahol az egykori templom volt, és bizony nagyon sok boldog időt töltöttünk el az egykori templomban, és annak a templomnak a helyén újra templomban lenni valahogy, minden fájdalom és keserűség mellett, öröm is lesz. Nemcsak nekem, hanem mindazoknak, akik bözödújfalusiaként, itt születtek,

és hazatérhetnek ide. Ezúton kérjük a sajtó képviselőit is, hogy segítsék eljuttatni a templomépítés elkezdésének örömhíreit, és legyenek partnereink az adománygyűjtésben, úgy, hogy a sajtóorgánumon keresztül segítsenek nekünk megkeresni azokat az embereket, akik segítségünkre lehetnek.”

Csibi Attila Zoltán, Erdőszentgyörgy polgármestere, tiszteletbeli bözödújfalvi is elégedettségét fejezte ki az építkezési munkálatok gördülékenysége láttán. Nagyon sok akadály ellenére sikerült átvinni ezt a túl mérsékelt álomnak hitt beruházást. Kifejtette, hogy létezik egy isteni gondviselés, ami átsegít a nehézségeken. A mérsékelt álomnak egy része már valósággá vált, és abban bízunk, hogy az ígéretüknek megfelelően, augusztus első szombatján át tudják adni az Összetartozás Templomát. A mérsékelt álom megvalósulása egyaránt köszönhető a segítőkész embereknek és a kitaratásnak. Az ő érdemük, hogy a köztudatban a falurombolás szimbólumaként megmaradt, vízből kimagasló templom újból állni fog.

A sajtótájékoztató végén kérték a sajtó képviselőit, vigyék hírül, hogy már van előrelépés a templomépítés ügyében, és biztassanak mindenkit, hogy aki teheti, adományozzon a továbbiakban is. A munkálatok elkezdése nem azt jelenti, hogy megvan az Összetartozás Templomának építéséhez szükséges teljes összeg. Egyelőre csak az alapozási munkálatok kifizetésére van fedezet,

Összevont rendezvények Erdőszentgyörgyön

Az előző évek tapasztalatai alapján Erdőszentgyörgy vezetősége és a Marosszéki Lófuttatás Egyesület képviselői úgy döntöttek, hogy 2019-ben egyetlen nagy rendezvény lesz a városban, azaz összevonnak három eseményt: az áprilisi Szent György Napokat, a Marosszéki Lófuttatást – amely az előző években június végén zajlott – és a Kistérségi Napokat. Az összevont városnapok 2019. szeptember 20–22. között lesznek a Pad dombon.

A Marosszéki Lófuttatást is áttettük szeptemberre, és egyetlen hatalmas rendezvényre tesszük, mivel az erdőszentgyörgyi városnapok és a kistérségi napok is akkorra időzítjük. Így egy nagyobb költségvetéssel, sokkal szélesebb skálán – fellépőkkel, programokkal – várunk mindenkit – ismertette a terveket Csibi Attila Zoltán polgármester. Majd hangsúlyozta: „Ezeket a rendezvényeket a családoknak szeretnénk olyan programokat biztosítani, hogy több órát tölthessenek el Erdőszentgyörgyön, a Pad dombon, úgy, hogy a gyerekek is jól érezzék magukat, tehát családostól tudjanak részt venni a különböző programokban” – mondta a városvezető. „Azért vontuk össze a különböző

eseményeket szeptemberre, mivel július elején egy triatlion Európa-bajnokság lesz Erdőszentgyörgyön, és elég emberpróbáló feladat lenne áprilisban megtartani a városnapot, június végén a Marosszéki Lófuttatást és július elején segíteni a triatlion lebonyolításában, majd szeptember 20-án a Rhédeykultusszal folytatni. Ezért gondoltuk azt, hogy az idei rendezvényeket összerakjuk egy csomagba” – magyarázta az előljáró.

Mindezek mellett a 2019. szeptember 20-ára tervezik a Rhédey-kastély emeletén berendezett Rhédey-kiállítás átadását is. Mivel nehéz költségvetési év előtt állnak, ezért kevesebbet fordítanak saját forrásból az őszi rendezvényre, a hiányt pályázati forrásból és

támogatóktól pótolják, egy nagy és igényes rendezvény létrehozása érdekében.

A 2019-es rendezvény előkészületei már elkezdődtek, folynak az egyeztetések a fellépőkkel, tervezik a családi programokat, hogy a gyerekek és szülei minőségi időt tölthessenek együtt a városnapokon. A fellépők között biztosan ott lesz a Nemzeti Lovas Színház valamelyik előadása; a Csárdáskirálynő és az István, a király című rockopera előadásai közül választanának a szervezők.

A már megszokott marosszéki lófuttatás, huszárfutam és az angol telivér futamok mellett, láthatjuk majd az évek során megszokott fellépőket is, akik különböző lovas bemutatókkal és ügyességi produkciókkal csalogatják a közönséget a helyszínre. Természetesen a hagyományörzés is kiemelt helyet kap a városnapokon. A néptánc és a színes kézműves vásár mellett a gyerekek számára szervezett kézműves tevékenységek sem hiányozhatnak a kínálatból. A tavaly első alkalommal meghirdetett Marosszéki Ízek főzőversenynek is lesz folytatása az idén – ígéri a szervezők.

Új aszfaltút köti össze Maros és Hargita megyét

Miután 2017-ben a Bözöd-újfalusi-tó körüli út aszfaltozása egészen a megyehatárig befejeződött, 2018-ban a Hargita Megyei Tanács az út folytatása mellett döntött. Így elkészült a megyehatártól Kőröspatak irányába tartó 136A jelzésű megyei út újabb szakasza, amit hivatalosan 2019 februárjában adtak át. A Maros Megyei Tanács az elmúlt időszakban több megyehatáron áthaladó utat is leaszfaltozott, és az idén is folytatják a megrendelt új szakaszok helyreállítását, hogy jobb legyen az összeköttetés a szomszédos megyékkel.

► *Kozma Jenő tudósítása*

BIRKÓZÁS

• 2019. január 19-én Korondon zajlott a XIX. Lőrincz Márton nemzetközi szabadfogású birkózótorna. A versenyen öt országból 249 sportoló vett részt, 14 belföldi és 11 külföldi csapat. Az öt ország: Magyarország, Szlovákia, Ukrajna, Moldovai Köztársaság és Románia. Csapatom 6 versenyzővel szerepelt. Nyáradszeredából Falka Péter (22 kg) bronzérmet, László Gergő (44 kg) ezüstérmet kapott, Szász Szeréna (60 kg) V. helyezést ért el. Erdőszentgyörgyről Farkas Szidónia (40 kg) ezüstéremmel, Both Krisztián (42 kg) V. hellyel, Szilágyi Ákos VI. hellyel tért haza.

• 2019. február 16-án Szászrégenben rendezték meg II. Voicu-Benedek nemzetközi szabadfogású birkózótornát, amelyen 256 sportoló vett részt vett Magyarországról, Moldovai Köztársaságból és Romániából. Tanítványaim 2 bronzérmet, 1 negyedik és két ötödik helyet szereztek: Nyáradszeredából Kilyén Előd (2010, 55 kg) III. helyezés, László Gergő (2010, 49 kg) IV. hely, Szász Szeréna (2002, 54 kg) V. hely. Gyulakutáról Farkas Szidónia (2011, 40 kg) III. hely, Erdőszentgyörgyről Szilágyi Ákos (2006, 44 kg) V. hely.

• 2019. február 23-án zajlott Marosvásárhelyen a szabadfogású birkó-

zótorna megyei bajnokságának első fordulója. Közel 80 versenyző sorakozott fel a megmérettetésre. Az eredményeink a következőképpen alakultak: Nyáradszeredából I. helyet szereztek: Butyurka Ákos (2012, 19 kg), László Gergő (2010, 38 kg), Kilyén Előd (2010, 55 kg), III. hely Szász Szeréna (2002, 54 kg), IV. Szász Evelin (2002, 54 kg). Erdőszentgyörgyről III. hely Szilágyi Ákos (2006, 44 kg), IV. hely Both Krisztián (2006, 44 kg). I. hely Bertalan Csilla (2012, 36 kg). Gyulakutáról I. hely Farkas Szidónia (2011, 33 kg), II. hely Negrea Maxim (2011, 22 kg).

► *Eles Vlad tudósítása*

LABDARÚGÁS

Az erdőszentgyörgyi Kis-Küküllő Sportegyesület 2006-ban született kis futballistái Szászrégenben turnéztak. 20 csapat mérte össze erejét. Az erdőszentgyörgyi kis futballisták csapata a 15. helyen végzett. A csapat tagjai: Tóth Gergő, Ráduly Norbert, Nagy Lóránd, Ilyés Lóránd Csaba, Dávid Ferenc, Irimiás Árpád, Tamás Richárd, Szilágyi Áron, Kokas Botond, Fazakas Roland, Nagy Norbert, Orbán Endre, Béres Csongor, Fehér Csaba. A csapat edzője Csoma Ferenc, irányító Ponyori József.

Gratulálunk a kis futballistáknak!

HIRDETÉS

Erdőszentgyörgy város Polgármesteri Hivatala emlékezteti a magán- és jogi személyeket, hogy a 2019-es évi ingatlan-, telek- és gépjárműadó befizetésének első határideje 2019. március 31. Azok az adófizetők, akik 2019. március 31-ig befizetik az egész évi ingatlan-, telek- és gépjárműadót, 10 %-os kedvezményben részesülnek. A helyi adókat és illetékeket készpénzzel lehet befizetni az Erdőszentgyörgyi Polgármesteri Hivatal pénztárába. Emlékeztetjük az adófizetőket, hogy a vegyes vagy nem lakásrendeltetésű ingatlanok felértékelési jelentéseit legkésőbb 2019. március 31-ig kell benyújtani.

Kisiskolások sikerei

► Kovrig Ildikó

2018. december 15-én a szovátai Domokos Kázmér Technikai Líceumban került sor az anyanyelvi vetélkedőre, amelyen 10 három-három főből álló csapat vett részt. Az erdőszentgyörgyi kisiskolásokat 3 csapat képviselte: egy csapat a IV. B és kettő a IV. C osztályból. A IV. C osztály Lámpások csapata – Szilágyi Csongor, Tar Beatrix, Kristóf Dalma Barabás Katalin tanítványai – dicséretben részesült, és elnyerte a legjobb dramatizálás díját.

2019. január 19-én volt a III. osztályosok versmondó versenye Gyulakután. Erdőszentgyörgyről három versenyző vett részt, Székely Zsanett, Koborló Alexandra és Kovrig Hunor, mindhárman Kacsó Melinda tanítványai. Koborló Alexandra III. díjat kapott, és továbbjutott a megyei szakaszra, Székely Zsanett dicséretben részesült.

Pedagógus-továbbképző

Február 15-17. között a Százfonat Szociokulturális Egyesület a sepsiszentgyörgyi Guzsalyas Alapítvánnyal és a Folker Zenekarral együttműködve ingyenes továbbképző-tanfolyamot szervezett az erdőszentgyörgyi és böződi pedagógusok számára, amelynek témája: *Kompetencia fejlesztés népi hagyományok által*. A második alkalommal szervezett képzés fő célja az erdőszentgyörgyi és a környéken élő pedagógusok tapasztalatszerzése, ismereteik bővítése a néprajz, népszokások, néptánc, a népzene, népi gyermekjátékok és népi kézművesség területén, valamint ezek rendszeres használata az oktatásban.

Pénteken, február 12-én a Rhédey-kastélyban 16 órától volt a hivatalos megnyitó, 17 órától dr. Barabás László nép-

rajzkutató Farsangi játékok és dramatikus népszokások Marosszék kulturális régióban című előadása hangzott el. Szombaton, február 16-án a művelődési házban 9 órától Népi játék, néptánc, népdal címmel workshopra került sor Benkő Éva, illetve a Guzsalyas Alapítvány közreműködésével. Ebéd után 14 órától kézműves-tevékenységek folytak Szász Judit vezetésével, 17 órától farsangi népszokások felelevenítése volt a téma, 18 órától farsangi táncház következett a Folker Zenekarral. Vasárnap, február 17-én 9 órától a művelődési házban népi játékok, néptánc, népmese workshopra került sor, 15 órától a kézműves-tevékenység keretében tojásírással foglalkoztak a résztvevők.

A rendezvény támogatója a magyarországi Nemzeti Kulturális Alap volt.

Örökség serleg a kibédi hagyományörző csapatnak

► Kovács Hont Imre-Szilveszter Eszter

Akibédi Mátyus István Hagyományörző Csapat az Örökség serleg elismerésben részesült. A csapat nevében a díjat Szilveszter Eszter csapatvezető, valamint Kovács Hont Imre korábbi csapattag vette át január 19-én, a budapesti Stefánia Palotában, a XXIII. Magyar Kultúra Napja Gála ünnepség keretében. Az elismerést a Falvak Kultúrájért Alapítvány és a Magyarország Felfedezői Szövetség nyílt pályázat alapján adományozza a magyar és az egyetemes kulturális örökséget példamutatónan ápoló ifjúsági közösségek számára. Mindez csapatunk alapítójának és fáradszorgos vezetőjének, Mátyus Ilona nyugalmazott tanítónőnek az érdeme. Nagyon

Mátyus Ilona
ny. tanítónő

szépen köszönjük az elismerést, igyekszünk ezután is a díjhoz méltó módon ápolni és továbbadni magyarságunk kultúráját és hagyományainkat!

VENDÉGÜNK LESZ A HAHOTA SZÍNTÁRSULAT

► 2019. március 1-jén, 19 órától a művelődési házban a marosvásárhelyi Hahota Színtársulat nagysikerű előadását, a Hülyeség nem akadály című láthatja az erdőszentgyörgyi közönség. Jegyvásárlás/foglalás/információk Ambrus Róbertnél (telefon: 0742-041.611). Nagy szeretettel várunk minden érdeklődőt.

A MÁRCIUS 15-I MEGEMLEKEZÉS

► A 2019. március 15-i ünnepség 17 órakor megemlékező beszédekkel és koszorúzással kezdődik majd a központi parkban lévő kopjafánál. 17 óra 30 perctől az ünneplők a művelődési házhoz vonulnak, ahol 18 órától a Bekecs Néptáncgyűttes bemutatja az Ember az embertelenségben című előadását.

VENDÉGÜNK LESZ A BEKECS NÉPTÁNCGYŰTTES

► 2019. március 18-án az erdőszentgyörgyi művelődési házban a Bekecs

Néptáncgyűttes bemutatja Mátyás király igazságai című előadását. Szervező Erdőszentgyörgy Város Polgármesteri Hivatala

DIÁKSZÍNJÁTSZÓ FESZTIVÁL SZOMBATHELYEN

► 2019. március 21-23. között az erdőszentgyörgyi Bodor Péter Színikör Gyűjtőgatók csoportja Szombathelyen részt vesz a regionális diákszínjátszó fesztiválon a Djata című darabban, amelyet Móczár Bence írt és rendezett Dragomán György A fehér király című regénye alapján. A csoport ezzel a darabban a 26. Színpad Fesztiválon elnyerte a legjobb előadás díját. A darabot bemutatták már Magyarfenesen és Szászrégenben is. Újabb fellépésre várják őket április elején a Bolyai Farkas elméleti líceum, illetve a segesvári líceum diákjai.

ERDŐSZENTGYÖRGYI FIGYELŐ

Kéthavonta megjelenő kulturális és közéleti lap

Kiadja a Bodor Péter Művelődési Egyesület 14555648

Főszerkesztő: Kovrig Magdolna

Szerkesztőség: Átyin Kata, Hegyi László, Kovrig Ildikó,

Kovrig Zoltán, Székely Ferenc

Tördelőszerkesztő: Donáth-Nagy György

Postacím: 547535 str. Nicolae Bălcescu 13

Erdőszentgyörgy – Sângeorgiu de Pădure, Maros megye – jud. Mureș

E-mail: erfigyelo@gmail.com

Tel.: +40-265/578-720, +40-746/671-318

CEC Mureș – Filiala Sângeorgiu de Pădure

IBAN RO97 CECE MS35 43RO N010 5081

Készült a marosvásárhelyi Mediaprint nyomdában

ISBN 1583–8765